

DAN

ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟ 8.

FÉLIX LE DANTEC :

ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ε. Κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Γ. Β.

ΤΟ ΤΥΠΟΣΗ
ΤΑ "ΓΡΑΜΜΑΤΑ",
ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ, 1917.

ΤΡΙΑ ΓΡΟΣΑΚΙΑ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟ 8.

FÉLIX LE DANTEC :

ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ε. Κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Γ. Β.

ΤΟ ΤΥΠΟΣΑΝ
ΤΑ "ΓΡΑΜΜΑΤΑ".
ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ, 1917.
ΤΡΙΑ ΓΡΟΣΑΚΙΑ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Η ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ

FÉLIX LE DANTEC.

Ἡ Βιολογία τοῦ Le Dantec, ἔρχεται ν' ἀνατρέψει ὅλα τὰ παλαιὰ φιλοσοφικά καὶ θρησκευτικὰ συστήματα, ποῦ, καθὼς ὁ συγγραφεὺς ἀποδεικνύει, ἐστηρίζονταν ἀποκλειστικὰ ἀπάνω σὲ λέξεις ποῦ δὲν εἶχαν ὀρισθεῖ ἐπιστημονικά : ψυχὴ, δύναμις, Θεός. Ὁ Le Dantec ὄρισε κάπου τὸν ἄνθρωπο : ἓνα ζῶο φλύαρο. Ἡ φλυαρία αὐτὴ ποῦ ἀφ' ἑνὸς ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς ὑπερτροφίας τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου ἐπέτρεψεν ἀπὸ τὴν ἄλλη στὸν ἄνθρωπο νὰ μιλάει γιὰ ὅλα τὰ πράγματα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὰ ἀνύπαρκτα· ἔτσι ἐθεμελιώθηκαν ὅλες οἱ μυστικιστικὲς δοξασιεῖς, τὶς ὁποῖες ἡ ἐπιστῆμη ποῦ κατὰ τὸν Condillac δὲν εἶναι ἄλλο παρά μιὰ γλῶσσα καλὰ κακομένη ἀνατρέπει τὴ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, ἢ μᾶλλον ὅλες μαζί, ὅλες διαμιάς, ἀποδείχνοντας ὅτι πολλὰς λέξεις εἶχαν ὀρισθεῖ ἄσχημα. Ἡ Βιολογία τοῦ Le Dantec, δηλ. ἡ Ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς δὲν πέφτει στὰ ἴδια σφάλματα στὰ ὁποῖα ἐπέσαν οἱ προηγούμενες προσπάθειες τῆς μελέτης τῆς ζωῆς. Ὁ Le Dantec δὲν προστρέχει ὅπως ἐμβαθύνει στὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς σὲ καμμιά ἔννοια, σὲ καμμιά λέξη ποῦ νὰ μὴν τὴν ἔχει ὀρίσει προηγουμένως. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἡ αἰτία ποῦ ὁ Le Dantec κατώρθωσε νὰ θεμελιώσῃ μιὰ πραγματικὴ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς καὶ συγχρόνως ὁ λόγος ποῦ οἱ ἰδέες του συναντοῦν τόσους λυσσασμένους ἐχθροὺς ἐκ μέρους ἐκείνων ποῦ ζοῦν ἀκόμα βυθισμένοι μέσα στὰ τέλματα τῆς μυστικοπάθειας.

Γ. Β.

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ.

Ἄνελαβα νὰ δεῖξω, ὅτι μπορούμε, νὰ μιλοῦμε περὶ τῆς ζωῆς, ἐπιστημονικῶς, *περὶ ὅλης τῆς ζωῆς.*

Ἐπροσπάθησαν ἄλλοτε, σὲ διαφορὰς ἐποχές, οἱ φιλόσοφοι, νὰ διώξουν τὸ μυστήριον, ἀπὸ τὴν γένεσιν τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ἐπειδὴ, τοὺς ἔλειπαν, οἱ θαυμάσιες φυσικῆς ἀνακαλύψεις τοῦ XIX αἰῶνα καὶ οἱ ἀποκαλύψεις, ποὺ ἔκαμε τὸ μικροσκόπιον, ἐξετάζοντας τοὺς μικροοργανισμούς, ἐσταμάτησαν, στὴν ἀπόδειξιν τοῦ ψεύδους τῶν πνευματιστικῶν θεωριῶν. Ἄλλοι, ὅπως ὁ Claude Bernard, πέρνουμε τὸν καλλίτερον, ἐχώρισαν τεχνικὰ, τὸ ζωϊκὸ πρόβλημα, σὲ πολλὰ προβλήματα, *ἐξαρτώμενα, ἀχώριστα, τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο.* Ἐπειτα πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν ἀγαθῶν πατροπαραδοτοφίλων, ποὺ δὲ ξεκολλοῦν, ἀπὸ ὅσες ἐξηγήσεις ἄκουσαν, περὶ τῆς ζωῆς, ὅταν ἀκόμα, ἦσαν μωρὰ, ἐκήρυξαν ὅτι, ἂν καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἔχει δικαιώματα στὴ φυσιολογία, μελέτη δηλαδὴ τῶν λειτουργιῶν, ὅμως, ἀποκαλύπτεται, μπροστὰ στὴ γένεσιν τῶν ζώντων μηχανισμῶν· στὴ *γένεση* αὐτῆ, ὁ μυστικισμὸς τῶν ἀγαθῶν, βρῖσκει τὸ τελευταῖο καταφύγιον.

Ἴσως ὁ Claude Bernard, εἶπεν αὐτὰ γιὰ ν' ἀρέσει, στὸ κοινόν, ἢ καὶ ὡς ἀντισήκωμα, γιὰ τὴν περίπτωσιν ποὺ οἱ θεωρίαι του, θὰ ἐφαίνονταν εἰς τοὺς πατροπαραδοτοφίλους, τολμηρές. Ὅπωςδὴποτε ἡ παραχώρησις αὐτῆ, ἀδίκησε πολὺ τὸ ἔργον του, διότι παρέβλεψε τὸν σπουδαιότερον νόμον τῆς ζωῆς, τὸν μόνον δηλαδὴ νόμον, διὰ τοῦ ὁποίου, ὁ ζῶν ὄργανισμὸς, ξεχωρίζεται ἀπὸ τὴν ἀνόργανον μάζαν, τὴ συγκρότησιν δηλαδὴ, τοῦ ὄργανι-

σμοῦ, διὰ τῶν λειτουργιῶν κάθε στιγμῆς, τὴν δημιουργία τῆς ζωῆς διὰ τῆς ζωῆς.

Ἀπὸ ἀνέκαθεν, χωρὶς νὰ ξέρω γιατί, δυσπιστοῦσα, στὶς πνευματιστικὲς ἐρμηγίες εἶπα, ὅτι δυσπιστοῦσα, χωρὶς νὰ ξέρω τὸν λόγον ἐπομένως, ἡ δὴλωση αὐτὴ δὲν γίνεται, οὔτε γιὰ νὰ ὑπερηφανευθῶ, οὔτε γιὰ ν' ἀπολογηθῶ. Εἶχα βεβαίως, πολὺ πρόωρη ἀνάπτυξη, ἡ δὲ ἔξοχη μνήμη μου, ἐδικαιολογοῦσε τὴν ὑπερηφάνεια τῶν γονέων μου, γιὰ τὶς προόδους εἰς τὰ μαθήματα. Ἀπ' ὅσα ἐνθυμοῦμαι, (χωρὶς νὰ προσδιορίσω ἀπὸ ποιὰν ἡλικίαν ἄρχισα), ἄκουα τὴν ἱστορία τῆς Δημιουργίας τοῦ Κόσμου, μὲ τὴν ἴδια διάθεση, ὅπως καὶ τὰ παραμυθία, ποῦ λένε, τὸ χεῖμῶνα κοντὰ στὴ φωτιά. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατέβαινε, εἰς τὰ νερά, μοῦ ἐφαίνετο τὸ ἴδιο, μὲ τὸ ραβδί τῆς Μάγισσας. Ὅσο ἐπίστευα στὰ μάγια, ἄλλο τόσο ἐπίστευα καὶ στὴ Δημιουργία τοῦ Κόσμου. Ἐπρόσεχα, ὅμως μὲ εὐχαρίστηση, σ' ὅλες τὶς ἱστορίες, πιστεύοντας, ὅτι τὶς ἔπλασαν μεγάλοι ἄνθρωποι, γιὰ νὰ διασκεδάξουν τοὺς μικροὺς, ποῦ δὲν εἶναι ἀκόμα σὲ θέση, νὰ ἐννοήσουν τὴν ἀλήθεια. Ἀργότερα, ὅταν ἐμελέτησα σοβαρώτερα, (ἐννοῶ τὶς φιλοσοφικὲς μελέτες, γιατί οἱ φιλολογικὲς, ἂν καὶ εἶναι ὠραίες, μεγαλῶνουν μᾶλλον πρὸς καταστρέφειν τὸν μυστικισμό), ἀργότερα λοιπὸν, ἐννοῶσα, ὅτι ἡ παιδική μου ἀντίληψη, ἦταν σωστή. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι οἱ ἐξυπνότεροι αὐτοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἔπλασαν τὶς πνευματιστικὲς-ψυχοκρατικὲς θεωρίες, γιὰ νὰ ἰκανοποιηθῇ ἡ περιέργεια τῶν μικρῶν παιδιῶν. Τὶς ἔπλασαν γιὰ νὰ ἰκανοποιήσουν τὴν ἰδική τους περιέργεια, μεγάλων παιδιῶν. Ἀφοῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξυψωθοῦν, σ' ἀνώτερη, πιὸ λογικὴ ἀντίληψη, ἐφόρτωσαν, ὅσα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσουν, εἰς μηχανισμόν, μὲ κινητήριον δύναμη τὸν ἀέρα, ἀφοῦ αὐτὸς εἶναι μυστηριώδης καὶ ἀσύλληπτος. Ἡ λέξις ψυχή καὶ πνεῦμα (πνέω, πνοή) εἶναι συνώνυμα καὶ μεταχειριζόμεθα ἀδιακρίτως, τὸ ἓνα ἀντὶ τοῦ ἄλλου. Ἐν τούτοις γνωρίζουμε ὅλοι, ὅτι τὸ φαινόμενον τῶν πνεόντων ἀνέμων, ἔχει ὕλικὴν ὑπόστασιν, καὶ ἐξηγεῖται, κάλλιστα, στὴ φυσικῇ.

Ὅταν ἐμεγάλωσα, μὲ ἐκπλήξη παρατήρησα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, πέρχουν στὰ σοβαρά, τὶς ἄυλες ἐρμηγίες, τὸ πνεῦμα, τὴν ψυχήν. Ἄλλως τε εἶναι τόσο χουζοῦρι. Δυὸ λέξεις ἐξηγοῦν τὰ πάντα. Δὲν πολυεξετάζουν, ἀπὸ ποῦ προῆλθαν, διότι χρησιμεύουν, νὰ ἀποφεύγονται οἱ ἔρευνες. Καὶ γιατί σὺμβαίνουν ὅλα αὐτά; διότι ἀνακατεύεται στὴ μέση, παράγων ὕψος,

ἀσύλληπτος, ἔχων τὴν δύναμη νὰ τὰ κάμνει ὅλα. Αὐτὴ εἶναι, συντόμως, ἡ πνευματιστικὴ θεωρία. Μ' αὐτὴ δὲν μένει πιά καμμιά ἀπορία, τίποτε ἀνεξήγητο· ὅλα εἶναι σαφῆ καὶ μποροῦμε νὰ κοιμηθούμε ἤσυχα.

Ἐπὶ πολὺ μικρός, ἀντελήφθηκα, τὸ ἀβάσιμο τῶν πνευματιστικῶν θεωριῶν. Ὅταν ἐμεγάλωσα περισσότερο, ἐμάντευσα πολὺ εὐκολώτερα, τὴν ἱστορικὴν γένεση τῶν παιδικῶν αὐτῶν παραμυθιῶν. Ἄλλὰ σήμερον, ποῦ εἶμαι σαράντα ἐπτὰ ἐτῶν, θαυμάζω, πῶς, ὅλοι οἱ συναδελφοί μου, οἱ λεγόμενοι ἀναπτυγμένοι, μορφωμένοι, παραδέχονται χωρὶς δυσκολία, τὶς φλυαρίες αὐτές. Ἐφόσον ὑπάρχουν ἄνθρωποι, δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ λείψουν. Γίνε-ται καιεὶς σοφὸς τόσο εὐκολα!

Ὅταν ἔρχισα νὰ εἰσάγωμαι στὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδον, αἰσθάνθηκα μεγάλη χαρά. Εὐτυχῶς, τὴν εἰσήγησιν, τὴν ἕκαμαν ἐξέχοντες διδάσκαλοι, ἀπὸ πολὺ ἐνωρίς. Ἐντελήφθηκα ἀμέσως, ὅτι μέσα σ' αὐτὴν, εὐρίσκονταν ἐξηγήσεις καὶ ἐξηγήσεις γόνιμες, παρέχουσαι τὴν εὐκολία τῆς συναρμολογίας τῶν φυσικῶν φαινομένων, καὶ τῆς ἐπαναλήψεως των, γὰρ νὰ παρουσιασθῶν στὸν ἄνθρωπον. Ἀμέσως ἐσκέφθηκα, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος, θὰ ἐξηγῆ ὅλα τὰ φαινόμενα, ἐβεβαιώθηκα μάλιστα, ὅτι ἡ ἴδῃ τὰ εἶχεν ἐξηγήσει (ἡμῶν τότε ἀπὸ τὸν νεὸς ἑτελείωσα τὶς ἀνώτερες σπουδές, τοῦ Πρωτοτύπου Δουβλοῦ, δεκαοκτῶ ἐτῶν). Ἐνόμισα ὅτι, οἱ καθηγηταί μου, θὰ μοῦ ἐξηγοῦσαν, διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ μὲ ἀφή-σαν στὴ μέση, ἐξακολούθησα καὶ ἔστρεψα τὶς μελέτες μου πρὸς τὴν Βιολογίαν, ἔχοντας τὴν ἀπόλυτην βεβαιότητα, ὅτι εἶναι δυνατόν, μὲ τὴν ἴδιαν μου μέθοδον, νὰ ἐξηγηθῶν ὅλα ὅπως καὶ εἰς τὶς φυσικὰς ἐπιστήμας. Εἶχα δὲ αὐτὴ τὴν πεποίθησιν, γιὰτὶ ἐπίστευα ὅτι, οἱ πνευματιστικὰς ἐξηγήσεις, ἦσαν μηδέν. Σιγὰ-σιγὰ, οἱ πεποιθήσεις μου ἐνισχύθησαν, ἐφόσον ἐξακολουθοῦσα τὸν δρόμον, ποῦ εἶχα χαράξει. Τὸ περιέργον εἶναι, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος, ἐση-κώθηκε ἐναντίον μου, χωρὶς ἐννοεῖται, ν' ἀλλάξω καὶ πρόγραμμα. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξηγηθῶν τὰ πάντα, ἐπιστημονικῶς· ὑπάρχουν ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς, ἀπρόσιτες στὴν ἀνθρωπίνην ἔρευναν. Γιατί; Διότι οἱ πρόγονοί μας, ἀμαθεῖς, ἐφόρτωσαν στὰ πνεύματα, εἰς τὸν ἀόρατον ἄνεμον (τὸ λατινικὸν animus = ψυχὴ) τὸ σχέδιον ψυχῆς αὐτοῦ, πνεύματος ἐνεργοῦ. Τὸ πνεῦμα αὐτό, τὴν ψυχὴν αὐτὴν, εἶμαι βέβαιος, δὲ θὰ τὰ συναντήσω, πουθενά, κατὰ τὶς βιολογικὰς μου μελέτας. Δὲν θὰ τὰ συναντήσω, διότι δὲν ὑπάρ-χουν. Θὰ ἐξηγήσω ὅλα, χωρὶς νὰ καταστρέψω τίποτε, ἀπὸ τὶς παλιὰς πε-

ποιθήσεις, ἀφοῦ δὲν ἔχουν καμμίαν σημασίαν. «Ἄρα θὰ μοῦ εἶπουν, δὲν μᾶς ἐξηγήσες τίποτε». Ἄμην.

I. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ.

Ἐνῶ σήμερα, ὁ Φίλιππος, ἔκανε τὸν συνηθεισμένο του περίπατο, εἶδε κατὰ τύχη, ἓνα βιβλίον μου, εἰς κἄποια βιτρίνα ἄμεσως εἶπε, ὀμιλώντας μόνος του, δυνατά. «Ἀλήθεια, ὁ καυμένος, ὁ Φελίξ μούπαν ὅτι εἶναι ἄρρωστος ἄς πάω νὰ δῶ τί γίνεται». Ἔστρεψε τὴν γωνίαν τοῦ μπουλβάρ Σαιν Μισσέλ, καὶ διευθύνεται, πρὸς τὴ συνοικίαν, ποῦ κατοικῶ.

Ὁ φίλος μου, ὁ Φίλιππος, εἶναι ἀπὸ πολὺ ἀρχαία οἰκογένεια. Τὸ ὠάριον ἀπὸ τὸ ὁποῖον, ὕστερα ἀπὸ τόσες μεταλλαγές προηλθε, ἦτο προῖον συγχωνεύσεως, ὀλίγης οὐσίας ἐκ μέρους τοῦ πατρός του καὶ ὀλίγης ἐκ μέρους τῆς μητρός του. Ἄλλ' οἱ γονεῖς του, εἶχαν γονεῖς, αὐτοὶ πάλιν ἄλλους γονεῖς καὶ ἔτσι προχωροῦμε, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Ὅλη αὐτή, ἡ οἰκογενειακὴ διαδοχὴ, εἶδε κ' ἔπαθε πολλά, τὰ ὁποῖα, ἂν γράψουμε, θὰ γεμίσομε ἑκατομύρια βιβλία. Ὅμως, κανεὶς δὲ μπορεῖ, νὰ τὰ γράψῃ, διότι χάθησαν ἢ πήγαν, ἀπὸ τῆς ἀπορίας, ὅτι συνέβησαν. Μόλα ταῦτα, ξέρουμε, ὅτι τὰ γεγονότα ἐγίναν διαδοχικά, ἀφοῦ οἱ πρόγονοι τοῦ Φιλίππου, ἔζησαν στὸν κόσμον, τοῦλάχιστον ἐξοῦσαν, μέχρι τῆς στιγμῆς, ποῦ ἄφιναν τοὺς διαδόχους των. Ἄρα, ὁ φίλος μου, ὁ Φίλιππος, ἀποτελεῖ διαδοχὴν συνεχῆ καὶ ἀρχαίαν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας, δὲν ὑπῆρξε, ποτέ, ἀρχή, ἀλλὰ πάντοτε διαδοχαί. Δυστυχῶς δὲν ξέρουμε τῆς λεπτομέρειες. Ὁ Φίλιππος, κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος, δὲν ξέρει, περισσότερα, ἀπὸ ὅσα τοῦ συνέβηκαν, ἀφότου γεννήθηκε, συμβάντα, ἐν τούτοις, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλει, τὸ ὅτι σήμερα ξέρει, ὅτι δηλαδὴ ἔγινε, ὅτι τώρα εἶναι. Ἀπὸ ὅλα αὐτά, τὰ συμβάντα, δὲν μένει πιά, παρὰ ἓνα τεκμήριον, δύσκολον νὰ μελετηθῆ. Τὸ τεκμήριον αὐτό, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Φίλιππος, τοῦ ὁποίου ἡ σύνθεσις, ὀφείλεται ἀποκλειστικά, εἰς ὅτι τοῦ ἐκκληροδότησαν, οἱ γονεῖς του, ὅταν κατασκευάζετο τὸ ὠάριον, καὶ εἰς πᾶν ὅτι πέρασε, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὄλων τῶν περιστατικῶν, ἀφότου ἐγεννήθη. Χάρις στὴ σημερινή του σύνθεσις, περιλαμβάνουσαν ἀμέτρητους μηχανισμοὺς (ὄργανα, ἀναμνήσεις...) χάρις εἰς αὐτὴν τὴν σύνθεσιν, ὅταν εἶδε τὸ ὄνομά μου, ἐπὶ τοῦ βιβλίου, εἶπε τὴν φράσιν, ποῦ ἔγραφα παραπάνω καὶ διευθύνθη, πρὸς τὸ σπίτι μου.

Θὰ μοῦ πῆτε ἴσως, ὅτι *μποροῦσε*, νὰ μὴ κάμει ὅ,τι ἔκαμε. Μποροῦσε νὰ ἐσκέπτετο : « Ὁραῖος καιρὸς σήμερα' θὰ ἐξακολουθήσω τὸν περιπάτο μου καὶ ἐρωτῶ τὸν Πέτρο γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ Φελίξ ». Ἐμποροῦσε νὰ γίνῃ αὐτὸ ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἀρκεῖ, αὐτὸ ποῦ θ' ἀποφάσιζε, νὰ ἦταν κατορθωτὸ *Ἐμποροῦσε*. *Τώρα αὐτὰ εἶναι ἀκατόρθωτα, ἀφοῦ δὲν ἐγίναν*. Ὁ καιρὸς περνᾷ, τὰ δὲ γεγονότα, δὲν ἐπαναλαμβάνονται. Γίνονται κατὰ ἓνα τρόπο καὶ δὲν γίνονται κατὰ ἄλλον. Ὅταν λέμε, ὅτι *ἔμποροῦσε* νὰ γίνῃ καὶ τὸ τάδε, θέλουμε ἀπλῶς νὰ ποῦμε, ὅτι ἂν ἐγίνετο καὶ ἔτσι, δὲν θὰ μᾶς *ἐφαίνετο παράξενο*, διότι, ἐπειδὴ, δὲν γνωρίζουμε, σὲ κάθε στιγμῇ, ὄλους τοὺς παράγοντας, τοὺς διέποντας τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο λαμβάνει χώραν, δὲν μποροῦμε, νὰ τοὺς προῖδουμε καθαρά.

Στὴν πραγματικότητα, τὰ γεγονότα λαβαίνουν χώραν μιὰ φορά, καὶ ἀφοῦ γίνουν δὲν ἀπογίνονται. Ὅταν οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας κοπανοῦν ὅτι : ὁ Χ. ἐνέργησεν ἔτσι, ἀλλὰ μποροῦσε νὰ ἐνεργήσῃ κ' ἄλλοιῶς, ἂν ἤθελε, μᾶς λένε ἀνοησίες· ἀνοησίες τις ὁποῖες ἢ γλῶσσα μας, παρουσιάζει ὀρθοφανεῖς, γιὰτὶ ἐκληροδοτήθη ἀπὸ προγόνους ἀμαθεῖς. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα τοῦ Φίλιππου, *ἔμποροῦσαν* νὰ μὴ συνοσιασθοῦν, κατὰ τὴν ἡμέραν ποῦ ἐγένετο ἡ σύλληψις του. Καὶ τότε, ἡ ἱστορία μου, δὲ θὰ εἶχε θέμα. Πραγματικῶς ὁμως, κατασκευάσαν τὸ ἔμβρυον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον, προῆλθεν ὁ Φίλιππος, (καὶ ὄχι ἄλλος) ὁ δὲ Φίλιππος, ἀφοῦ ἔζησε χρόνια πολλὰ καὶ ὑπέστη πολλὰς μεταλλαγές, σήμερα εὐρέθηκε τοιοῦτος, ὥστε ἀφοῦ ἐδιάβασε τὸ ὄνομά μου, ἔλαβε ἀπόφαση, νὰ ἔλθῃ νὰ μ' ἐπισκεφθῇ. Αὐτὸ εἶναι ὄλο.

Τὸ μπουλβάρ Σαιν Μισέλ, μποροῦσε, νὰ εὐρίσκειται, σὲ ἄλλη διεύθυνση· στὴν πραγματικότητα, εἶναι ὅ,τι τώρα εἶναι, καὶ ξέρουμε, νὰ διηγηθοῦμε τὴν ἀντικειμενικὴν του ἱστορία. Τὰ πεζοδρόμια, εἶναι στρωμένα με ἄσφαλτο, ἢ ὁποῖα ξέρουμε ἀπὸ ποῦ προῆλθε, στὶς γωνιὰς ἔχει γρανιτὴν ἀπὸ τὴ Βρετανίαν. Κάθε κομμάτι πέτρας, ἔχει τὴν ἱστορία του, κάθε σπιτί ἐπίσης, καθὼς καὶ κάθε δέντρο. Ξέρουμε, νὰ διηγηθοῦμε, πῶς τὰ παρόντα πράγματα ἐγίναν ὅ,τι εἶναι, χωρὶς νὰ μᾶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἀρχῆς. Οἱ πέτρες ἐβγήκαν, ἀπὸ λατομεῖα προϋπάρχοντα, τὰ δέντρα, προῆλθαν ἀπὸ σπόρους ἢ μοσχεύματα προῦπαρχόντων δέντρων, οἱ ἄνθρωποι κατὰγονται ἀπὸ γονεῖς κτλ. Ἐνας καλῶς καταρτισμένος μελετητῆς, ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ δῇ τὸ πᾶν, θὰ ἀντιλαμβάνονταν ἀμέσως, ὅτι μπορεῖ, νὰ διη-

γηθεί την ὄλην ἱστορία τοῦ καθετί, χωρίς νά εἶναι ἀπαραίτητη, μιᾶ ἀπό-
λυτος ἀρχή. Ἀκόμη καί ὅταν μιᾶ βολίδα πέφτει στή γῆ, ξέρουμε ὅτι
ὑπῆρχε ἄλλοῦ πρὶν πέση. Ὁ κόσμος, εἶναι ἀπέραντος, ἀλλά ξέρουμε, ὅτι
τὸ κάθε τι, ποῦ ἀναφαίνεται κάπου, εἶναι ἀπαραίτητος συνέχεια ἄλλου
πράγματος, προϋπάρχοντος, ἴσως ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Βλέπουμε μεταλλαγές,
μετασηματισμούς, κ' ὄχι ἀρχές. Ἡ ἀντικειμενικὴ ἱστορία τοῦ κόσμου,
εἶναι ἱστορία φαινομένου, ποῦ ἐξακολουθεῖ. Αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, ποῦ
ἐξακολουθεῖ, καί εἰς τὸ ὅποῖον χιλιάδες χιλιάδων ζωϊκῶν ὀργανισμῶν, παί-
ζουν ἕκαστος τὸν ρόλον του, ἐνῶ γύρω ὑπάρχουν μυριάδες ἄψυχων φυσι-
κῶν παραγόντων, σήμερα μὲ ἐνδιαφέρει ὁ Φίλιππος. Ὁ φίλος μου διατρέχει
τὸ μπουλβάρ Σαῖν Μισσέλ, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο, τὰ σπίτια, ἀπὸ
ὅ, τι ἔχει γνωρίσει ἄλλοτε, σχετικὸ μὲ τὸν τόπο. Χίλια δυὸ περιστατικὰ
ὑποπίπτουν στήν ἀντίληψή του· ἀλλὰ συμβαίνει, κανένα ἀπ' αὐτά, νά μὴν
ἐπιδράσῃ τόσο, ὥστε, νά τὸν κάμῃ ν' ἀλλάξῃ τὴν ἀρχικὴ του κατεύ-
θυνση. Ἐλλησίασε, στὸ σπίτι μου, χωρίς ἐμπόδιο, ἀνεβαίνει, φθάνει στὸ
κατώφλι καί πιέζει μὲ τὸ δάκτυλό του, τὸ ηλεκτρικὸ κουμπί. Τὸ κουμπί
αὐτὸ, ὅταν πιέζεται, ἐνώνει δυὸ ρεύματα καί σχηματίζεται κύκλωμα, περι-
λαμβάνον μιᾶ στήλη καί ἓνα κώδωνα. Ἡ χειρονομία τοῦ Φιλίππου, διέπει
τὸν κρουστήρα τοῦ κώδωνος, κρουστήρα τοῦ ὁποῖου, τὸ ἄκρο σφαιρικὸ
χτυπᾶ, σὲ κάθε ταλάντευση, τὸ ἄκρο ἡχηροῦ μεταλλικοῦ κώδωνος.

Ἐτελείωσεν ἡ ἀντικειμενικὴ μου ἱστορία. Εἶναι κοινοτυπία. Κάθε μέρα
γίνονται χίλιες παρόμοιες. Τὴν ἐπῆρα ὡς πρότυπον διήγησῆς κατὰ τύχην.
Σ' αὐτή, τὸ δρωὴν πρόσωπο, εἶναι ἄλλο, ὄχι τὸ διηγούμενον.

II. ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ. *

Τρ... τρ... τρ... Τὸ κουδούνισμα, μὲ κάνει νά τιναχθῶ ἀπότομα. Ἡ-
μουν ἤρεμος, ἀπολαμβάνοντας τὴν εὐχαρίστηση, ποῦ αἰσθάνονται, οἱ ἀναρ-
ρωνύοντες. Κάπου κίπου, ἔρριχνα, μιᾶ ματιά, στὶς σελίδες βιβλίου ποῦ μ'

* Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, θὰ εἶναι ἐκτεταμένον, ἐνεκα τῶν ἀνοησιῶν, ποῦ
ἐλέχθηκάν κατὰ καιροὺς πάνω σ' αὐτό, ὑπὸ τῶν φιλοσόφων. Ἴσως μάλιστα,
νά φανῆ, εἰς ὄσους δὲν ἐδιάβασαν ἔργα φιλοσοφίας, ὅτι ἐνδιατρίβω, ἐπὶ
ἐπουσιωδῶν ζητημάτων.

εὐχαριστοῦσε· οἱ γραμμές του, ἀπασχολοῦσαν ἐλαφρὰ τὸν νοῦν, χωρὶς ἐνταση, οὔτε συνέχεια. Πάρα πέρα, ἓνα τριαντάφυλλο, ποῦ κάποιο φιλικὸ χέρι, εἶχε βάλει ἐκεῖ, μοῦ ἔδινεν ἐλαφρὲς αἰσθαντικὲς ἀπολαύσεις κ' ἔλεγα :

«Ὁραῖο τριαντάφυλλο... μὰ γιὰ μένα, ποῦ ἀγαπῶ τὴ βλάστηση, τὸ κάθε λουλουδί εἶναι ὠραῖο. Ἄλλὰ, γιὰτί εἶναι ὠραῖο ; Διότι εἶναι φυσικό. Εἶναι φυσικό, διότι ζεῖ καὶ ἐπειδὴ ζεῖ, συγκροτήθηκε μόνο του, σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του, σύμφωνα μὲ τὶς συνθήκες, ὑπὸ τὰς ὁποίας διεβίωσε. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἶναι φυσικό, ὄχι ἀπίθανο, ἀφοῦ ζῆ. Ἐνῶ, ὅταν κυττῶ εἶνα κάδρο, μιὰ προσωπογραφία π. χ. μοῦ γεννιέται πάντα ἡ ὑποψία, μήπως μ' ἀπατοῦν. Αὐτὴ ἡ μύτη, ἢ ἐκεῖνο τὸ αὐτί, ἀνήκουν ἄραγε, μποροῦν νὰ ἀνήκουν, εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο ; Γιὰ μερικὰ καλλιτεχνήματα, δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία. Δὲν ἐπίστεψα ποτέ, ὅτι ἡ μητέρα τοῦ Rembrandt, ἦταν ἀκριβῶς, ὅπως τὴν παρέστήσε ὁ γυῖός της, στὴ θαυμάσια καὶ ἀπαράμιλλη ἐκείνη προσωπογραφία...»

Ἄλλες αὐτὲς οἱ σκέψεις, καὶ ἄλλες, ποῦ ἐλησμόνησα, ξετυλίγονταν, μέσα μου, σὲ κόσμον προσετὸ εἰς ἐμένα μόνον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κανεὶς δὲν μπορεῖ, νὰ εἰσέλθῃ καὶ ἂν ἀκόμη τὸ θελήσω κ' ἐγώ. Ἡμπορῶ κάλλιστα, νὰ ἐκφράσω ἀντικειμενικῶς, μὲ λέξεις περιεμφερεῖς, μερικὰς ἀπὸ τὶς ὑποκειμενικὲς μου παραστάσεις, ἀλλ' ἡ ἐκφραση, δὲν εἶναι ποτέ πιστὴ, ἐξ ἄλλου λέγω ὅτι μπορεῖ νὰ λεχθῆ.

Σ' αὐτὸ, λοιπόν, τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος κόσμος, εἶναι ὁ ἑαυτός μου, τὸ κουδούνισμα, ἔφερεν ἔξαφνα, βίαια διατάραξη, μιὰν ἀπόλυτην ἀρχή. Στὴν ἀντικειμενικὴν ἱστορίαν τοῦ Φιλίππου, δὲν ὑπῆρχεν ἀπόλυτος ἀρχή· στὴν ὑποκειμενικὴν μου ἱστορίαν, πολλὰ καὶ κάθε τόσο. Ἐνα ἀντικείμενον, ὅταν προσλίπτει εἰς τὴν ὄραση μου, ἓνας ἤχος, μιὰ μυρωδιά, ἓνα χτύπημα, πᾶν ὅ,τι μοῦ συμβαίνει, ἀπροσδόκητα, εἶναι τὸ καθένα του, γιὰ τὴν ὑποκειμενικὴν μου ζωὴν, καὶ μιὰ ἀπόλυτος ἀρχή. Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ ὑποκειμενικὴ μου ζωὴ, ἔχει ὁρισμένο χρόνον καὶ χῶρον.

Ἐλεγα πρὸ ὀλίγου, ὅτι ὁ Φίλιππος, εἶναι ἀπὸ πολὺ παλῆα οἰκογένεια. Δὲν μπορῶ, νὰ πῶ τὸ ἴδιο, γιὰ τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον. Τὸ ἐγὼ μου, χρονολογικῶς, ἀρχίζει, ἀπ' ἐκεῖ ποῦ, ἢ σκέψη, ἐρευνῶσα τὸ παρελθόν, ἀρχίζει νὰ ψαύῃ, τὶς πρώτες ἀναμνήσεις μου. Ὅταν ἤμουν ἕξ-ἑπτὰ ἐτῶν, θὰ μοῦ συνέβηκαν, βέβαια, πολλὰ περιστατικά. Ἀπ' αὐτά, μόλις ἐνθυμοῦμαι δυὸ-τρία, γιὰτί, ἔτυχε, τότε, νὰ μοῦ κάμουν περισσότερη ἐντύπωση. Χωρὶς

ἄλλο ὅμως, τὰ ἐνθυμοῦμαι, ἀρκετὰ ἀλλοιωμένα. Ἐπειτα, ἐνόσω περνοῦσεν ὁ καιρός, οἱ ἐκ τῶν πραγμάτων, ἐντυπώσεις ἠῦξαναν, ἀλλὰ πάντοτε, χωρὶς τάξῃ. Μερικὰ ἀσήμαντα μικροσυμβάντα, ἄφρατα ἰσχυρὲς ἐντυπώσεις, ἄλλα, σπουδαιότερα, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅταν συνέβαιναν, πέρασαν καὶ σχεδὸν ἐλησμονήθηκαν. Τοιοῦτος, ὅποιος εἶμαι σήμερα, ἄνθρωπος, σαράντα ἐπτὰ ἐτῶν, ἔχω μέσα μου, δὲ ξέρω, ποῦ ἀκριβῶς, χαραγμένες, εἰς ἀπροσδιόριστα ἱερογλυφήματα, σωρόν, ἀπὸ παλῆς καὶ νεώτερες ἀναμνήσεις, σχεδὸν ἀκριβεῖς. Ὅλ' αὐτὰ, εἶναι ἔχνη ποῦ ἀφήκαν, στὴ σύνθεσή μου, τὰ ἐκτὸς ἐμοῦ, συμβάντα, ἀλλὰ ὑποπεσόντα εἰς τὰ αἰσθητήρια μου καὶ ἐπιδράσαντα ἐπάνω μου. Ὅταν εἶμαι μόνος μου, τὰ μάτια κλειστά, ἡσυχος, ἀποσπάσματα παλῶν ἐντυπώσεων, δὲ ξέρω λεπτομερῶς, γιὰ ποιὰ αἰτία, ἀνακαλοῦνται χωρὶς καμμία σειρά ἐποχῆς, ἢ μεταξύ των σχέσεως, καὶ ἀπαρτίζουν, ὅ,τι λέμε σκέψη, ἀοριστομημονικό, ἀναπολήσεις. Οἱ ἐντυπώσεις αὐτές, εἶναι ἀναρίθμητες καὶ ἀνήκον ἀποκλειστικά σ' ἐμένα, εἶναι μέρος τῆς ἀτομικῆς μου συστάσεως, ἀπαρτίζουν, ὅ,τι ὀνομάζω *ἐγώ* ἐναντιθέσει πρὸς τὸν γύρω κόσμον.

Ἐνδέγεται, νὰ μερδευτῇ, ὁ ἐξετάζων τὴν φύσιν καὶ προέλευσιν τῶν ἐντυπώσεων, οἱ ὅποιοι, στὸ ἅτακτο σύνολό τους, ἀποτελοῦν τὸ ἀοριστομημονικό. Πραγματικῶς δέ, ἀπὸ ἀνεκαθεν, εἰς αὐτοῦ τοῦ ἀσπείρου, ἐλέχθησαν οἱ περισσότερες ἀνοησίες· αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ πρόβλημα, ποῦ ὑπέθρεψε τὸν ἀντιεπιστημονικὸ μυστικισμό. Ἐνδέγεται λοιπόν, νὰ περιπλακοῦμε ἐξετάζοντες, τὸ πὼς γεννῶνται μέσα μας αἱ ἐγκαράξεις, ἐφόσον καθημερινῶς τὸ ἄτομον συγκροτεῖται, ζεῖ, δηλαδή, ἂν ἡ κοινότερη πείρα, ἢ πιὸ συχνή, *τῆς κάθε στιγμῆς*, δὲ μᾶς ἐδίδασκε, πὼς τὸ ὑποκειμενικὸ μας πρόσωπο, συντίθεται ἐξακολουθητικά. Κάθομαι κοντὰ εἰς ἓνα τοῖχο. Μιὰ πέτρα κοιλὰ καὶ πέφτει. Ἄν δὲν πέση ἐπάνω μου, ἂν δὲν ἀκουσθῇ ὅταν πέφτη, ἂν ἡ κίνηση τῆς πτώσεως διαγραφῇ, ἔξω τοῦ ὀπτικοῦ μου πεδίου, τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἂν δὲν ταράξῃ τὸν ἀέρα, ὥστε ν' ἀντιληφθῶ τὰ κύματά του, δὲ ξέρω ὅτι ἡ πέτρα ἐπέσε. Νά, ἓνα γεγονός, πραγματικῶς συμβάν, τὸ ὅποιον, οἱ ἄλλοι, ἴσως, ἀντελήφθησαν, γιὰ μένα εἶναι ὡς νὰ μὴ συνέβηκε. Κάθε στιγμή ἑκατομμύρια παρομοίων γεγονότων, λαμβάνουν χώραν, χωρὶς ν' ἀφήσουν μέσα μου, ἐντυπώσεις ἄμεσες, διότι δὲν ἐπενεργοῦν ἐπάνω μου.

Ἄν ὅμως ἡ πέτρα πέση καὶ μοῦ χτυπήσῃ τὸ πόδι, αἰσθάνομαι πόνον, ἀπὸ τὸν ὅποιον συγκινεῖται ὅλη ἡ ὑπαρξή μου καὶ θὰ μείνει ὑστερα, μέσα μου, ἀνάμνηση κάποιας διάρκειας.

Μεταξύ δύο ὁμοίων γεγονότων, ὑπάρχει γὰρ μέγα οὐσιώδης διαφορά :
"Όταν δηλαδή, μιὰ πέτρα πέφτει ἐπάνω στό πόδι μου καί ὅταν πέφτει
κοντά μου, χωρίς νά μ' ἐγγίση. Τό ἴδιο ἀληθεύει καί γὰρ μιὰ σφαίρα, ἡ
ὁποία διασχίζει τόν ἀέρα, περνᾷ ἀπό κοντά μου, χωρίς νά με θίξη καί
ὅταν διαπερνᾷ, ἔνα μέλος τοῦ σώματός μου. Τά φαινόμενα τῆς ἀφῆς ἔχουν
σπουδαία ἐπίδραση ἐπὶ τοῦ σώματός μου, τό ὅποιον περιλαμβάνει τήν
ὑπαρξή μου καί τήν ξεχωρίζη ἀπό τόν ἔξω κόσμον. "Αν περιγράψω τόν
ἑαυτό μου ἀντικειμενικῶς, ὅπως περιέγραψα πρό ὀλίγου τόν Φίλιππο (εἶναι
δὲ εὐχόλον νά τό κάμω, ἀν βλέπω σέ καθρέφτη, ἢ θεωρήσω τόν ἑαυτό μου
ξένο), παρατηρῶ ὅτι περιλαμβάνομαι μέσα σέ ὀρισμένη περιοχή, μέσα σέ
δερμάτινο σάκκο, ὀρισμένης μορφῆς καί μεταλλασούσης σέ κάθε στιγμή,
ἀπό τήν ὁποίαν οἱ φίλοι μου, μέ ἀναγνωρίζουν, γιὰ μεταβάλλεται ἀργά.
Εἶναι δὲ τοῦτο γνώρισμα τῆς ζωῆς (ἐξαίρεση γίνεται κατὰ τίς ἐπαναστα-
τικῆς περιόδους, τὰς μεταμορφώσεις). "Ὅτι γίνεται ἔξω τῆς περιοχῆς αὐτῆς
εἶναι καί παραμένει ξένο πρὸς ἐμέ, ὡς νά μὴ ὑπῆρχε. Προβλέπω τίς ἀντιο-
ρήσεις σας. «Τό ἀεροπλάνο π.χ. δὲν μ' ἐγγίζει, ὅταν πετᾷ εἰς ὕψος δύο
χιλιάδων μέτρων καί ὁμοίως δὲν μοῦ εἶναι ξένο, ἀφοῦ τό βλέπω. "Ἡ τὰδε
λατέρνα, πῶς μὲ ξεχωρίζει, κάτω ἀπ' τὸ παράθυρό μου, μέ τὸ κλασσικό
τραγοῦδι, δὲν μ' ἐγγίζει βέβαια καί ὁμοίως δὲν μοῦ εἶναι ξένη... "Όλα αὐτὰ
εἶναι ψέμματα. Τό ἀεροπλάνο σᾶς ἐγγίζει, διότι εὐρίσκεται μέσα στό ὀπτικόν
σας πεδίον, ἡ λατέρνα σᾶς ἐγγίζει, διότι εὐρίσκεται στήν ἀκουστική σας ζώνη.
"Όταν λέμε, ὅτι ἔνα ἀντικείμενο εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ ὀπτικοῦ μας πεδίου,
ἐννοοῦμεν, ὅτι αἱ ἐξ αὐτοῦ ἐκπεμπόμεναι ἀκτίνες, ἀν δὲν παρεμπέσει ἐμπόδιον,
ἐγγίζουν, προσπίπτουν καί ἐρεθίζου τόν ὀφθαλμόν μας. "Όταν λέμε, ὅτι
ἔνας ἦχος, εὐρίσκεται, ἐντὸς ἀκτίνος ἀκοῆς, ἐννοοῦμεν ὅτι, ὅταν κινεῖται, τὰ
κύματα τοῦ ἀέρος, φθάνου, ἐγγίζου καί ἐρεθίζου τὸ ἀκουστικό σύστημα.
"Υπάρχου πολλοὶ τρόποι αἰσθήσεως.

Τὸ σῶμα μου, εἶναι σάκκος κλειστός, ἀπολήγων εἰς δερμάτινα τοιχώ-
ματα, ἀνθεκτικά καί τὰ ὁποία ὀνομάζω δέρμα. Τὸ δέρμα μου, μέ χωρίζει,
ἀπό τόν ἔξω κόσμο καί ἐμποδίζει, τὸ νερό π. χ. νά εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ
ἐσωτερικό μου, ὅταν λούζομαι, στή θάλασσα. Χάρης ὁμως, σέ μερικῆς
ιδιότητες, τίς ὁποῖες οἱ σοφοὶ γνωρίζου καί δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη, νά ἀνα-
λύσω τώρα, τὸ δέρμα, δὲν εἶναι ἀδιαπέραστο γὰρ κάθε τι, ἔξω ἐμοῦ συμ-
βαῖνον. "Όταν στέκομαι γυμνός, κοντά στή φωτιά, αἰσθάνομαι εὐχάριστη

θερμότητα· ἂν μὲ χτυπήσουν πονῶ κ.τ.λ. Ἡ θερμότητα, τὸ χτύπημα, γίνονται αἰσθητὰ διαπερῶντα τὸ δέρμα. Δὲν συμβαίνει ὁμως τὸ ἴδιο, μὲ τὸ φῶς. Ἄν στρέψω τὶς πλάτες, πρὸς ἓνα τοπεῖον, δὲ βλέπω τίποτε. Ὑπάρχουν, ὁμως, ἐπὶ τοῦ δερμάτος, τὸ ὁποῖον μὲ περικλείει, μερικὰ ἰδιαίτερα παρὰθυρα, κατασκευασμένα ἐπίτηδες καὶ καταλλήλως, ὥστε νὰ δέχονται, εὐκόλως, ὀρισμένα ἐξωτερικὰ γεγονότα, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμιά ἐπίδραση, ἐπὶ τοῦ ὑπόλοιπου δερμάτινου σάκκου μου. Μὲ τὰ μάτια μου, δέχομαι ἑκατομμύρια-ἑκατομμυρίων ἀντινοβολιῶν, δυνάμει τῶν ὁποίων, ἐγγράφεται μέσα μου, μὲ θαυμαστὴν ἀκρίβεια, παράσταση, τοῦ λαμβάνοντος χώρου, ἐντὸς τοῦ ὀπτικοῦ μου πεδίου. Μὲ τ' αὐτιά μου συλλαμβάνω ὅ,τι λέμε ἤχον, μὲ τὴν μύτη μου, λαμβάνω γνώση, χημικῶν ἀναθυμιάσεων, (1) τὶς ὁποῖες ἀναγνωρίζω μὲ πολλὴν ἀκρίβεια κ.τ.λ.

Λοιπὸν, διὰ τοῦ δερμάτινου σάκκου μου, ἀφ' ἐνός (θερμότης, ἀφή...) καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ μερικῶν αἰσθητηρίων παρὰθύρων, εὐρισκομένων εἰς μέρη τὰς τοῦ σάκκου αὐτοῦ, (ὄραση, ἀκοή, ὄσφρηση...) **ΕΙΣΕΡΧΟΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΜΟΥ,** παραστάσεις ἐξωτερικῶν γεγονότων, οἱ ὁποῖες παραστάσεις, μίαν φορὰν εἰσελθούσαι, ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἐγῶ μου.

Ὡς συμβαίνει, ὥστε οἱ παραστάσεις αὐταὶ εἰσερχομένην μέσα μου, νὰ μὲ διδάσκουν ἀρκετὰ, περὶ τοῦ ἔξω κόσμου, ὥστε νὰ κινούμαι μέσα του ἀκινδύνως;

Ἡ ἱστορία τῆς ἐξελιξέως τῶν εἰδῶν, ἔδωκε ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν, σὶτὸ παραπάνω ἐρώτημα (2) ἀλλὰ, αὐτὰ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Τώρα μᾶς ἐνδιαφέρει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πολλοὶ φιλόσοφοι, παρενόησαν, διότι παραγνώρισαν τὴ Φυσικὴ, τὴ μεγάλη ἀλήθεια, ἀδιαφιλονείκητη, ἀπὸ μελετητὴν ἀπαλλαγμένον, προκαταβολικῶς ἐσηματισμένων γνωμῶν.

Ἀπὸ τίς συνήθειες, ποῦ ἀκοκτήσαμε, κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γενεῶν, ἠμποροῦμε, νὰ βγάλουμε διδάγματα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι, γιὰ μᾶς συμπεράσματα σχετικὰ, μὲ ὅ,τι συμβαίνει, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας· ἀλλ' αὐτό, εἶναι δευτερεύον ζήτημα. Γνωρίζουμε μόνον, ὅτι περιλαμβάνεται μέσα μας.

Βλέπω τὸν Σείριον· μπορῶ μάλιστα νὰ τὸν δεῖξω. Ἄν ὁμως, βάλω τὸ χέρι μου μπροστά, ἢ ἄλλο σκοτεινὸ πρᾶγμα, δὲ βλέπω τίποτε. Ὅταν λοιπὸν λέγω, ὅτι βλέπω τὸν Σείριον, αἰσθάνομαι τὴν εἴσοδον μέσα μου φωτός, προ-

(1) Ἐκτεταμένες λεπτομέρειες περὶ αἰσθηρίων εὐρίσκονται εἰς τὸ «Οἱ Φυσικοὶ Νόμοι» τοῦ ἴδιου συγγραφέως.

(2) Ἴδὲ «Προγονικὲς Ἐπιδράσεις» ἴδιου συγγραφέως.

ερχόμενου, από τὸ μέρος του, ἀπὸ τὴν εἴσοδον δὲ αὐτὴν, ἐξάγω συμπέρασμα, σχετικὸν μὲ τὴ θέση τοῦ ἄστρου αὐτοῦ, στὸν οὐρανόν.

Ἄδιάκοπα, ἰδίως ὅταν δὲν κοιμοῦμαι, εἰσέρχονται μέσα μου, διὰ τοῦ δέρματος, καὶ τῶν αἰσθητηρίων παραθύρων, ἀπειρία λεπτομερειῶν, ἐξωτερικῆς πηγῆς, οἱ ὁποῖες, ἀποτελοῦν γιὰ μένα ἀντικείμενα σπουδῆς, σχετικὰ μὲ τὸν κόσμον, στὸν ὁποῖον ζῶ. Ὅλ' αὐτὰ τὰ δοκουμεντά, ἀποτυπώνουν μέσα στὴ σύνθεσή μου ἱερογλυφίες, ποῦ ὁ μόνος ἐγώ, μπορῶ νὰ διαβάσω. Ἄπ' αὐτές, ἄλλες μὲν, ἐξαφανίζονται ἀμέσως, ἐνῶ ἄλλες χαράσσονται βαθύτερα, καὶ ἀποτελοῦν ἀναμνήσεις διαρκείας.

Μέσα λοιπὸν στὸ δερμάτινο σάκκο μου, ὁ ὁποῖος μὲ χωρίζει ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον καὶ περιλαμβάνει τὴν ὑπαρξή μου, ὄχι μόνον εἰσέρχονται διαρκῶς νέα δοκουμεντά, καὶ τὸ τοιοῦτον ἐκδηλῶ μὲ τὶς λέξεις βλέπω, ἀκούω κτλ. ἀλλὰ ἐπὶ πλεόν, ὑπάρχουν ἀφότου καὶ ἐγώ, δισεκατομμύρια ἱερογλυφίων, πολλάκις μισοσβυσμένων, σχεδὸν πάντοτε ἀλλοιωμένων, οἱ ὁποῖες ὅμως, τὴ στιγμὴν ποῦ εἰσέρχοντο μέσα μου, ἦσαν δοκουμεντά τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ τὰ ὁποῖα ἐσημεῖωνα ἢ σημείω μὲ τὶς φράσεις, βλέπω, ἀκούω... Ἡ τεράστια αὐτὴ συγκέντρωση τῶν ἱερογλυφικῶν δοκουμεντῶν, προορισμένων γιὰ τὴν προσωπικὴ μου χρήση, εἶναι ἡ χειρονομία μου, ἡ ὑποκειμενικότητά μου, μὲ μιὰ λέξη τὸ ἐγώ μου. Εἶναι ἐγώ γιὰ μένα ὄχι γιὰ τοὺς ἄλλους, ποῦ δὲ γνωρίζουν, παρὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς μετασχηματισμοὺς τοῦ δερμάτινου σάκκου μου, τὶς κινήσεις μου δηλαδὴ, στάσεις, χειρονομίας μου.

Ἡ ὀμιλία μου αὐτὴ, μὲ τὴν ὁποία, λέμε ὅτι ἀνακοινῶ τις ἐνδόμυχες σκέψεις μου, εἶναι σειρὰ ἠχητικῶν κινήσεων, γιὰ νὰ ἐξηγήσω, ἀτελέστατα ἄλλως τε, μέρος ἀπ' ὅτι συμβαίνει μέσα μου. Λοιπὸν ἡ ὑποκειμενικὴ μου ὑπαρξή, περιλαμβάνεται εἰς ὅσα λαβαίνουν χώρα, μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ δερμάτινου μου σάκκου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀτομικὴ μου ζωὴ, ἡ ἰδιαίτερη μου ζωὴ. Ὅσοδὴποτε ἐκφραστικὸς κ' ἂν ὑποτεθοῦν οἱ χειρονομίες μου, οἱ ἄλλοι, δὲν μποροῦν νὰ εἰσέλθουν μέσα μου. Γιὰ μένα ὑπάρχουν δύο πράγματα ξεχωριστά. Ἐγώ καὶ ὁ γύρω μου κόσμος. Ὁ ἐσωτερικὸς μου κόσμος, ὁ κόσμος τῶν σκέψεών μου, χαρᾶς-λύτης, τῶν ὀνείρων, εἶναι κατ' ἐξοχὴν πολὺπλοκος, διαρκῶς, δεχόμενος νέα δοκουμεντά, ἐνῶ ἐξαλείφονται τὰ παλιὰ, συγχρόνως κέντρον δίνης, ἡ ὁποία δὲν ἀφίνει στιγμὴν ἡσυχίας. Ἡ διαρκὴς αὐτὴ δίνη, συντηρούμενη ἀπὸ τὴν λειτουργίαν ὄλων τῶν ὀργάνων (κυκλοφορία αἵματος, λειτουργία πνευμόνων, νεφρῶν...) ἀποτελεῖ τὴν ζωὴ

μου. Όμολογουμένως έχρειάζετο μεγάλη δόσις βλακείας, γιά νά χωρισθῆ, ἀπό τούς φυσιολόγους ψυχοκράτες ἤ ζωῆ, ἀπό τήν λειτουργίαν τοῦ ὄργανισμοῦ. Ἄκόμη κι' ὅταν ἀναπαύομαι, τὸ σῶμα μου εἶναι κέντρο τόσης δράσης, ὥστε ἡ κίνησις τοῦ Παρισιοῦ στίς πολυσύχναστες ὥρες, εἶναι μηδέν, τηρουμένων πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν τῆς κλίμακος. Ἡ τεράστια αὐτῆ δράσις, ἡ ὁποία δὲν σταματᾷ ποτέ, κι' ὅταν κοιμοῦμαι, ἀνακινεῖ καὶ ξανανεώνει, διαρκῶς, παληές καὶ νέες ἱερογλυφίες, τὸν ὑποκειμενικό μου δηλαδὴ πλοῦτο. Ὅλα αὐτά, μαζὺ μὲ τὴν ἀτελεύτητη ἄμεσις, ὑπὸ τῶν αἰσθητηρίων, σύλληψη νέων δοκομένων, ἀποτελοῦν τὴ σκέψη μου, τὸ ἀοριστομνημονικό μου (rèverie) τὴν ὑποκειμενική μου ζωή. Τὸ περιεργον εἶναι, (οἱ δὲ βιολογικοὶ νόμοι τὸ ἐξηγοῦν κάλλιστα) (1) ὅτι κυκλοφορίες, οἱ ὁποῖες ἀπὸ ὕλικης ἀποψεως, εἶναι οἱ σπουδαιότερες ἐργασίες τοῦ ὄργανισμοῦ, συνήθως περνοῦν, ἀπαρτήρητες, ἄγνωστες. Δὲ ξέρω, ὅτι τὸ αἷμα μου κυκλοφορεῖ (ἡ πιστοποιήσις τῆς κυκλοφορίας, ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα προβλήματα τῆς φυσιολογίας) δὲ ξέρω, ὅτι ἡ σπλήνα, τὰ νεφρά, ἐκκρίνοσι κτλ. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι, παρὰ ὅτι φέρνει μεταβολήν, εἰς τὴν γνωστὴ συνολικὴν ὄργανική μου οἰκονομία. Κατὰ βάθος, δὲ γνωρίζω ἄλλο ἀπὸ ἀπολύτως ἀρχές.

Μιά μικρὴ πέτρινα, ἀρχισε προδοτικῶς, νά μεγαλώσῃ μέσα στὰ νεφρά μου, χωρὶς νά ἔχω εἶδησι. Ἀποῦ μεγάλωσε, κάπως, κύλισε στὴν οὐρήθρα μου καὶ ἔξαφνα, μιὰ μέρα, αἰσθάνομαι ἰσχυροὺς φυσικοὺς πόνους. Ἀντικειμενικῶς, ὁ σχηματισμὸς τῆς πέτρας, ὅπως ὅλα τὰ ἀντικειμενικά φαινόμενα, εἶναι φαινόμενο διαδοχῆς, τοῦ ὁποίου, τὴν ἀρχὴ θὰ κουραστούμε ἄδικα ζητῶντας. Ἐξαφνα, ἀποῦ σφηνώθηκε στὴν οὐρήθρα μου, ἐπροξένησε στὴν ὑποκειμενικότητά μου, χωρὶς νά προειδοποιηθῆ, γιά ὅ,τι θὰ ἐγένετο ἐπροξένησε πόνους τρομεροῦς. Οἱ πόνοι αὐτοί, ἐπειδὴ δὲν τούς ἀνέμενα εἶναι, γιά μένα, κατὶ νέο, μιὰ ἀρχή.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ γιά τοῦτον, ἡ ἐκεῖνον τὸν λόγο, τοῦ ὁποίου λόγου, ἡ ἀντικειμενικὴ διαδοχὴ μπορεῖ, νά ἀνακαλυφθῆ αὔριον, ἡ κυκλοφορία προσκόπτει ἢ ἐπιταχύνεται, εἰς τοῦτο ἡ ἐκεῖνο τὸ διαμέρισμα τοῦ ἐγκεφάλου ἐξ οὗ προκύπτει ἀνακίνησις τῶν ἱερογλυφιῶν, καὶ θὰ ἔχουν γιά μένα χαρακτηριστῆρα νέου πράγματος.

Λοιπόν, εἴτε ἔνεκα τῶν ἐσωτερικῶς τοῦ ὄργανισμοῦ μας συμβαινόντων

(1) Ἴδὲ «Ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς» Θεώρημα VIII, IX.

ἐκτάκτως, ὥστε νὰ διακόπτεται, ἢ μονοτονία τῆς κανονικῆς λειτουργίας, εἴτε ἔνεκα γεγονότων ποῦ λαμβάνουν χώραν ἔξω ἀπὸ ἐμέ, ἀλλὰ τὰ ὅποια εἰσερχονται μέσα μου, διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ αἰσθητηρίων, φθάνουν στὴν ὑποκειμενικότητά μου στοιχεῖα τῶνόντι νέα, ἀρχὲς ἀπόλυτες. Δὲ θέλω, νὰ ἐξετάσω ἐδῶ, τὰ φαινόμενα τοῦ ξυπνήματος τοῦ συνειδητοῦ, ἀφοῦ ἐν ἐκτάσει θίγεται τὸ ζήτημα ἄλλοῦ. (1) Φρονῶ ὅμως ὅτι, ἔχων ὑπ' ὄψη τὸν βιολογικὸ νόμο περὶ ἔξεως-συνηθείας, ἤμπορῶ νὰ εἶπω, χωρὶς ἐπερβολήν, ὅτι «γνωρίζομεν, μόνον ἀπόλυτες ἀρχές».

Αὕτη εἶναι ἀπὸ μιὰ ἄποψη, (ὑπάρχουν πολλὲς) ἡ θεμελιώδης διαφορὰ, μεταξὺ ὑποκειμενικοῦ καὶ ἀντικειμενικοῦ κόσμου. Στὸν ἀντικειμενικὸ κόσμον, τὰ φαινόμενα διαδέχονται ἄλληλα. Ἀπὸ τῆ φυσικῆ, ξέρουμε ὅτι, τίποτε δὲν φθίρειται στὸν κόσμον. Τὸ ἐναντίον στὴν ὑποκειμενικότητά μου, εἰσέρχονται διαρκῶς, νέα πράγματα, τόσον ἀπρόοπτα, ποῦ μοῦ κάνουν, πάντοτε ἐκκληξή. Τὸ πᾶν ἀρχίζει ἢ ξαναρχίζει σὲ κάθε στιγμή.

Ἡ θεμελιώδης αὕτη διαφορὰ, συνδέεται στενά, μὲ μιάν ἄλλη διαφορὰ.

Ἡ ὑποκειμενικότητά μου, εἶναι περιορισμένη. Περιλαμβάνεται σὲ μερικὰ περιστατικά, τὰ ὅποια συμβαίνουν μέσα στὸ δερμάτινον σάκκο, ποῦ με χωρίζει, ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον. Δὲν ὑπάρχει κατὰ ποῦ νὰ εἰσέρχεται, στὴν ὑποκειμενικότητά μου, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν, μέσα στὸ δερμάτινόν μου σάκκο, κάποια ἐργασία. Ἐάν συμβῆ κατὰ τοῦ ὁποίου νὰ μὴ λάβῃ γνώση, τότε αὐτό, μοῦ εἶναι ἄγνωστο, ξένο. Γνωρίζω μόνον, ὅτι μπαίνει μέσα μου. Ἐστὶ τὸ κάθε τι, εἶναι γιὰ μένα, ἀπόλυτος ἀρχή. Αὕτη τῆ στιγμή, μιὰ φωτεινὴ ἀκτίνα, ἔφυγε, ἀπὸ τὸν Σείριο καὶ διατρέχει τὸν αἰθέρα. Δὲ ξέρω τίποτε. δὲν εἶδα. Μιὰ νότα ξέφυγε, ἀπὸ ἓνα μουσικὸ ὄργανο. Δὲν λαμβάνω γνώση, μέχρι τῆς στιγμῆς ὅπου, θὰ ἔλθουν, ἐπιτρεπόντων παραγόντων ἄλλων, νὰ χτυπήσουν τὰ αἰσθητηρία μου παράθυρα καὶ εἰσέλθουν μέσα μου. Τότε, ἔξαφνα, τὰ γνωρίζω, λαβαίνω γνώση. Ἐάν κατὰ τύχη, δὲν προσπέσουν, στὸ μάτι μου, στὸ αὐτί μου, γιὰ μένα δὲν ἔγιναν, δὲν ὑπάρχουν. Ἐπ' τῆ στιγμή ὅμως, ποῦ μπήκαν μέσα μου, ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἀτόμου, γιὰ ὀρισμένον χρόνον, διάρκειας, ἀναλόγου τῆς ἐγγαράξεως, ποῦ ἔκαμαν, στὴ σύνθεσή μου, τῆ στιγμή τῆς εισόδου των. Γίνονται ἀναμνήσεις, ἱερογλυφίες, σχηματίζουν μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ ἀτόμου μου, τεραστίαν, ἀδιάλειπτον

(1) «Ἐπιστημονικὴ συνειδηση».

δράσιν, δηλαδή την ζωήν μου. Ἐνόσω διαρκεῖ, αὐτὴ ἡ ζωὴ μου, τὸ πᾶν μεταβάλλεται, στὴν ἀτομικὴ μου σύνθεση.

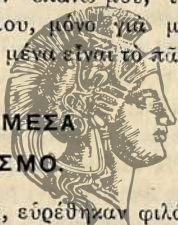
Κατ' ἀντίθεση πρὸς ἐμέ, ὁ ἀντικειμενικὸς κόσμος, εἶναι ἀπεριόριστος, ἢ μᾶλλον τόσο μεγάλος, γιὰ τὰ μέσα ποῦ διαθέτει ἡ ἀνθρώπινη παρατήρηση, ὥστε, πράγματι, μᾶς φαίνεται, ὅτι ἀρχίζει τότε, ὅταν φθάνει στὴ ζώνη τῶν αἰσθητηρίων μας· ξέρουμε ἐν τούτοις, ὅτι προέρχεται ἀπὸ κάπου. Τὸ πᾶν μεταλάσσει, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν, ἀποτελεῖ, σειρὰν διαδοχῆς. Οἱ νόμοι τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης, καὶ διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας, δὲν ἔχουν ἐξαιρέσεις. Στὸν κόσμον, μόνον μεταπλάσεις συνεχεῖς ὑπάρχουν, ποτὲ ἀρχές. Ἡ τωρινὴ κατάστασις τοῦ κόσμου, εἶναι φυσικὴ ἀπόρροια τῆς κατάστασις, ποῦ εἶχεν, ὁ ἴδιος, πρὸ ἐνὸς λεπτοῦ, καὶ τῶν πρὸ λεπτοῦ συμβάντων, σύμφωνα μὲ τοὺς ἀθίκτους νόμους τῆς φυσικῆς. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ κόσμος ἔχει τὴν ἱστορία του καὶ περιλαμβάνει, ὅλους τοὺς δράστας τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἐνας ἱκανὸς ἀφηγητῆς, θὰ μπορούσε νὰ μᾶς διηγηθῆ, αὐτὴ τὴν ἱστορία, χωρὶς νὰ παρεμβάλει νέα στοιχεῖα. Δὲν ὑπάρχει ἀρχή, παρὰ μόνον **ἰσοδύναμοι** μεταπλάσεις. Αὐτὸ κατῴρθωσαν οἱ ἄνθρωποι νὰ μάθουν, ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια τώρα, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι εἶναι ἀπλοὶ μεταπλαττόμενοι, μεταλάσσοντες ἀδιαλείπτως. Ὁ ἀντικειμενικὸς κόσμος, εἶναι ἀπεριόριστος. Εἶναι μάλιστα, ἀπεριόριστος, καὶ μέσα στὸ δερματινο σάκκο, ποῦ με περιλαμβάνει. Ἡ υποκειμενικότητά μου περιλαμβάνεται μέσα στὸ δερματινο σάκκο μου, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἐμποδίζει ν' ἀποτελῶ κ' ἐγώ, ὅπως τὰ γύρω μου ἀντικείμενα, μέρος τοῦ ἔξω ἐμοῦ κόσμου.

Ὅτι ἀποτελῶ μέρος τοῦ ἔξω κόσμου, τὸ ἐννοῶ, ὅταν μιὰ σφαῖρα, διαπερνᾷ τὸ σῶμα μου, χωρὶς σεβασμὸ γιὰ τὴν προσωπικότητά μου. Ἡ φωτεινὴ ἀκτίνα, ὅταν προσπίπτει στὸ μάτι μου, δὲν χάνεται· ἀφοῦ διέλθει τὰ διαθλαστικὰ καὶ αἰσθητήρια μέρη, τοῦ ὀπτικοῦ μου συστήματος, μεταμορφοῦται· ἡ ἐνεργεία τῆς, ἐνόσω μὲ διατρέχει, συντελεῖ νὰ γίνῃ σειρὰ μεταλλαγῶν, μέσα μου, μπορούμε δὲ νὰ ἀνεύρουμε ἐντὸς μου, ἰσοδύναμη ἱερογλυφία τῆς, τὴν ὁποία καλῶ ἀνάμνησις, ἀπαράλλακτα, ὅπως μπορούμε, νὰ ἀνεύρουμε ἐπὶ τῆς φωτογραφικῆς πλάκας, ἰσοδύναμα ἱερογλυφήματα, χαραχθέντα ἐπάνω τῆς, ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων.

Γιὰ ἕνα τρίτο παρατηρητῆ, ὁ μηχανισμὸς μου, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου, ὅπως ὅλα τὰ ἔμψυχα ἢ ἄψυχα ὄντα. Ἀντικειμενικῶς, οἱ χειρονομίες μου, γνωστὲς στοὺς μελετῶντας με, ἀποτελοῦν τὴν ἄμεση

ἐκδήλωση τῶν μεταλλαγῶν, ποῦ ἐπιφέρουν ἐπάνω μου, οἱ ἐξωτερικοὶ παράγοντες. Ὅμως, ὁ ὑπομονητικὸς καὶ βαθύς μελετητής, ἂν δὲ μπορέσῃ νὰ δεῖξῃ τὶς λεπτομέρειες τῶν ἐσωτερικῶν μου μεταλλαγῶν, τοῦλάχιστον θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι, ὁ νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης καὶ ἐνέργειας, ἐφαρμόζονται ἐξ ὀλοκλήρου καὶ σὲ μένα. Ὁ μηχανισμὸς μου, δὲν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση. Μέσα στὸν κόσμον, εἶναι, ὅπως ὅλοι οἱ μηχανισμοί. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ, μόνο γιὰ μένα, ποῦ εἶμαι ὁ ἴδιος ὁ μηχανισμὸς, ποῦ εἶμαι μέσα του, καὶ ὁ ὁποῖος *αἰσθάνομαι* ὅ,τι γίνεται, ἢ τοῦλάχιστον μερικῆς, ἀπὸ τὶς γινόμενες μεταβολές. Ἀπαράλλακτα, ὅπως ὁ ὀδοντοῦατρός μου βγάνει τὸ δόντι, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται, ἂν ἐγὼ πονῶ, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὁ παρατηρητής ποῦ μὲ μελετᾷ, ἐμένα καὶ τὰ γύρω ὄντα, δὲν ξέρει ἂν ἐγὼ, ἔχω ὑποκειμενικότητα, ἂν πονῶ, λυποῦμαι κτλ. Τὸ μόνο, ποῦ μπορεῖ νὰ κάμῃ, εἶναι, νὰ παρατηρῇ τὶς χειρονομίες μου καὶ ἀπὸ τὶς μεταλλαγές, τὶς ὁποῖες ἐκδηλῶ, νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ἐφαρμογὴν ἐπάνω μου, τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν νόμων (1). Ἡ ὑποκειμενικότητά μου, μόνο γιὰ μένα ἔχει σημασία. Ἐνῶ γιὰ τοὺς ἄλλους δὲν ὑπάρχει, γιὰ μένα εἶναι τὸ πᾶν, εἶμαι ἐγὼ.

III. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπὸ τοὺς παλινοὺς χρόνους, εὐρέθησαν φιλόσοφοι, οἱ ὁποῖοι, βασιζόμενοι στὴ θεωρία, μὲ τὴν ὁποῖαν τελειώνει τὸ παραπάνω κεφάλαιο, ἔφθασαν στὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος δὲν ὑπάρχει. Ἡ ὑποκειμενικότητά μου, εἶναι γιὰ μένα, τὸ πᾶν, ἄρα, ἐγὼ εἶμαι τὸ πᾶν. Βέβαια, εἶναι ἀδύνατο, ν' ἀποδείξουμε τὸ ἐναντίον. Ἀφοῦ δὲν γνωρίζω, παρὰ ὅ,τι εὐρίσκεται μέσα μου, δὲν μπορῶ νὰ ξέρω, ἂν ἡ παράσταση τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, ἢ εἰσερχόμενη μέσα μου, ἀντιστοιχεῖ πρὸς κάτι, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ὑπάρχει ἔξω. Ὁ γύρω μου κόσμος, ποῦ βλέπω, μπορεῖ κάλλιστα, νὰ εἶναι δημιούργημα τῆς φαντασίας μου. Ἄρα *μόνος ἐγὼ ὑπάρχω*. Τὸ *μόνος ἐγὼ ζῶ*, πρέπει νὰ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀπόλυτη ἔννοια. *Ἐγὼ μόνος*

(1) Ὅταν λέμε χειρονομία, περιλαμβάνομε καὶ τὸν λόγο· τὸ ἀναφέρομε, γιὰ νὰ μὴν ἀποδίδεται σ' αὐτόν, σημασία ἰδιαίτερη, ἀλλ' ἢ αὐτή, ὅπως καὶ σὲς ἄλλες χειρονομίες.

ζῶ ὄχι σύ, οὔτε ἓνας ἄλλος, οὔτε ὁ γάτος, οὔτε ὁ σκύλλος, κ.τ.λ. μόνον ἐγώ διότι εἶσθε ὅλοι σας ἀντικείμενα ἐξωτερικά. Φαντάζομαι ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι στίτια, σιδηρόδρομοι, τηλεγραφοί. "Ὅλ' αὐτά, εἶναι προϊόντα τῆς φαντασίας μου. Φαντάζομαι, αὐτῇ τῇ στιγμή, ὅτι γράφω ἄρθρον ἐφημερίδας. Τὸ τί λέγω, δὲν ἐνδιαφέρει, διότι τὸ ἄρθρον δὲν ὑφίσταται, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ διαβασθῇ. Τὸ παράδειγμα αὐτὸ ἀρκεῖ, νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ, ν' ἀφίσουμε τὴν ὑπόθεση, τῆς μὴ ὑπαρξῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, διότι μπορεῖ, μὲν νὰ μὴν εἶναι δυνατόν, νὰ τὴν ἀποδείξουμε, οὐχ' ἦτον ἡ ἰσχύότης τῆς, εἶναι καταφανής. Ὑπάρχω ἐγὼ μόνος, ἐπομένως, ἀδιαφορῶ, γιὰ τὴ γνώμη σας, ἐπὶ τῶν σκέψεών μου, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχετε.

"Ὅταν ὁμιλοῦμε ἢ γράφουμε, ὁμιλοῦμε καὶ γράφουμε *σὲ κάποιον*, ὑπονοοῦμεν, ἄρα, ὑπαρξῆ τοῦ κάποιου αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν τὸν ἐξω κόσμον. Αὐτό, εἶναι ἀπαραίτητον ἀξίωμα καὶ χρειάζεται μεγάλη βλακεία, νὰ διαμφησθητῶ *γραπτῶς* ἢ *προφορικῶς* τὴν ὑπαρξῆ τοῦ κόσμου μέσα στὸν ὁποῖον κινουμαι. (1)

Νομίζω ὅτι ἀρκετὰ εἶπα ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος ὑφίσταται. Γνωρίζω μάλιστα ἐκ πείρας ὅτι ἡ ἀκρόασις τῆς διαλέξεώς τοῦ, εἶναι ἀρκετὰ καθορισμένη, ἀφοῦ κινουμαι μέσα σ' αὐτόν, χωρὶς νὰ σκοντάφτω, μάλιστα δὲ κάνω χρῆση τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν ἀπορροιῶν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία τῆς προσαρμοστικῆς ἐξέλιξης τῶν ζωντανῶν γενεῶν, ἐξηγεῖ σαφῶς ὅλ' αὐτά (2). Δὲν ὑπάρχει μυστήριον.

Ἄντι νὰ αὐτοκολακεύομαι, ὅτι μόνος ἐγὼ ὑπάρχω, προτιμώτερον εἶναι, νὰ ἐξετάζω καὶ συγκρίνω τὰ γύρω ἀντικείμενα. Ἀμέσως θὰ ἐννοήσω, ὅτι ἀντιλαμβάνομαι τὸ σῶμα μου, ἀντικειμενικῶς, ὅπως τὰ σώματα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἰδίως, ἂν παρατηρήσω, σὲ καθρέφτη, τὸν ἑαυτό μου μεταξὺ ὁμοίων μου, βλέπω ὅτι ὁμοιάζουμε πολὺ. Χειρονομοῦν κι' ἐκεῖνοι, ὅπως ἐγώ, μάλιστα μὲ κάποια δυσκολία, ξεχωρίζω τὸν ἑαυτό μου.

Ἄντι νὰ ἀπομωραθῶ, σὰν φακίρης, εἰς αὐτοθναυμασμόν, φθάνω στὴν ὑπόθεση, ἢ μάλλον, *ἀναγνωρίζω*, ὅτι ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς, ἔχει ὑποκειμε-

(1) Τὸ ἐλάχιστον, ποῦ μποροῦμε, νὰ τὰ θεωρήσουμε, εἶναι νὰ τὰ πάροουμε, ὡς ἀντικείμενα τῶν ὄνειροπολήσεών μας, μὴ ἐκφραζόμενα σὲ χειρονομίες.

(2) Ἴδὲ «Κληρονομικὲς Ἐπιδράσεις».

νικότητα, όπως έχω κ' εγώ, φέρνει εντός του περιέχοντος αυτόν, δερμάτινου σάκκου του, κόσμο ξεχωριστό, από τον ιδιόκον μου ξεχωριστό, από τους άλλους υποκειμενικούς κόσμους. 'Ο καθένας έχει το εγώ του, όπως κ' εγώ, έχω το *εγώ μου*. Δέ μπορεί, νά έβγη, απ' αυτό, όπως δέ μπορώ κ' εγώ νάβγω από τό εγώ μου, τό όποϊον αντιπροσωπεύει, γιά μένα τό σύμπαν. Είναι φυσικό, άφοϋ φρονώ αυτά, γιά τους ανθρώπους, νά τά παραδέχωμαι και γιά τους σκύλλους, ποντικούς, πετεινούς... Ποϋ πρέπει, νά σταματήσω την άπαρίθμηση μου αυτή; 'Επί του παρόντος ή ερώτηση φαίνεται ανεπίλυτος. "Όταν άργότερα, διά της μεθόδου, των φυσικων έπιστημων, μελετηθή τό φαινόμενο της έξεως, τό όποϊον μάς φέρνει από του συνειδητου, εις τό άσυνείδητον (1) τότε τό πρόβλημα, θά καταταχθή μεταξύ των γνωστων.

'Υπάρχουν στον έξω κόσμο, άναρίθμητοι δερμάτινοι σάκκοι, άνάλογοι πρós τον ιδικό μου, και χωρίς άλλο και υποκειμενικότητες άνάλογες πρós την δική μου. Αυτή είναι ή αλήθεια, ή όποία έσκότισε, τους έκάστοτε φιλοσόφους και τους έφερε, ένεκα της καλης αφετηρίας των, εις άρνηση της παντοδυναμίας της φυσικής.

'Υποθέσωμε, πρós στιγμή, μελετητή, μη καμωμένο, όπως οι άλλοι άνθρωποι, ή καλλον, (επειδή είναι άνοητη ή ύπόθεση, μελετητου μη ζωντος) ένα μελετητή άριστα προπαρασκευασμένο γιά παρατηρήσεις, τέλειον άιτοχον της φυσικής, άλλ' ό όποϊος νά μην ειδε ποτέ τον έαυτό του, αντικειμενικώς, επομένως, νά μη ξέρει την όμοιότητα ποϋ έχει, με τους λοιπους ανθρώπους. Θά παρατηρήση ότι, στον κόσμο ύπάρχει πλήθος σωμάτων, μεταξύ των διαφόρων, και έπειτα, θά έκπλαγή από την πολυσύνθεση του μηχανισμού, καθ' ενός απ' αυτά. Γιά μερικά, ή περιγραφή με λόγους, θά είναι εύκολη (μοχλός άκαμπτος, νερό όταν βράζει, ό άέρας ποϋ φυσά κτλ.) γι' άλλα, δυσκολώτερη, και θά απαιτηθή μελέτη ειδική, (τηλέφωνον, φύτρωμα ενός σπόρου, τό αυτοκίνητον κτλ.). Τά ζώα, ιδίως τά άνώτερα ζώα, μεταξύ των όποϊων και ό άνθρωπος, θά φανούν, οι πλέον πολυσύνθετοι οργανισμοί, διότι παρουσιάζουν άπειρίαν κινήσεων-έκδηλώσεων, ποϋ δέν μπορεί νά προΐδη. 'Επειδή όμως, δέν ειδε ποτέ τον έαυτό του, και δέν ξέρει, ότι μοιάζει πρós κάποιον ζών, επομένως, δέν γνωρίζει, ότι τό καθένα απ' αυτά, έχει υποκειμενικότητα, και επειδή δέν διαθέτει κανένα μέσο, τό

(1) 'Ιδέ <'Η 'Επιστήμη της Ζωής>.

ὁποῖο νὰ τοῦ δείξει ἢ νὰ τοῦ κάμη νὰ ὑποπτευθῆ, τὴν ὑποκειμενικότητα αὐτῆ, τῆς ὁποίας κύριον γνώρισμα εἶναι ὅτι, δὲν ἐκδηλοῦται, ἔξω τοῦ περιέχοντος σάκκου, ὁ παρατηρητὴς μας, δὲν θὰ ἀποδώσῃ ἐνεργὸν ρόλο, σὲ ιδιότητα, ποῦ δὲν γνωρίζει οὔτε θὰ γνωρίσῃ, ἀφοῦ ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο, σύγκριση μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐπειδὴ δέ, εἶπαμε, ὅτι δὲν ἐγνώρισε τὸν ἑαυτὸ του, ἢ σύγκριση δὲν θὰ γίνῃ καὶ κατ' ἀνάγκην θὰ σταματήσῃ στὴν διαπίστωση, ὅτι ὑπάρχουν στὸν κόσμον μηχανισμοὶ διαφόρων συνθέσεων. Προχωρῶν καὶ ἐφαρμόζων τὸ σύστημα, τῶν προὑπαρξάντων φυσιολόγων, (οἱ ὅποιοι δὲν ἐφρόντισαν ποτέ, νὰ μάθουν, ἂν ὑπάρχῃ ὑποκειμενικότης στὰ πράγματα) θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης καὶ διατηρήσεως τῆς ἐνέργειας, ἐφαρμόζονται ἀλάνθαστα εἰς ὅλα τὰ συμβάντα, τῶν ὁποίων ἠμπόρεσε νὰ μελετήσῃ, τὸν ἀντικειμενικὸ μηχανισμό.

Ἐδῶ, πρέπει νὰ ἀνοιχθῆ παρένθεση, γιὰ νὰ ἐξηγηθῆ ἡ φράση, φυσικὸς νόμος, γιὰ τὸ ζήτημα δὲν καθωρίσθη σαφῶς, ἀπὸ πολλοὺς διανοούμενους.

Ὅταν οἱ μελετηταὶ παρετήρησαν, ὅτι ἡ τάδε ιδιότης εἶναι κοινὴ εἰς φαινόμενα διάφορα, ἔβγαλαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ιδιότης αὐτῆ, εἶναι κοινὴ, εἴτε εἰς ὅλα τὰ φαινόμενα, ὁρισμένης κατηγορίας, (εἰδικοὶ νόμοι) εἴτε, εἰς ὅλα τὰ πιθανὰ φαινόμενα, (γενικοὶ νόμοι) ἀρα ὑπάρχει πιθανότης νόμου. Ἄς πάρωμε, ὡς παράδειγμα, ἓνα γενικὸν νόμον, ὅπως αἱ ἀρχαὶ τῆς ἰσορροπίας, αἱ ὁποῖαι ἀποδείχνουν, τὴν ἀφθαρσίαν τῆς ἐνέργειας. Μόλις ἐξαχθῆ, ὁ πιθανολογηθεὶς νόμος, ζητοῦμε νὰ δοῦμε, ἂν ἐφαρμόζεται, σὲ περιπτώσεις, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνόμοιες, πρὸς τὰ ὑποδείγματα ποῦ μᾶς ἔδωκαν, τὴν ὑπόνοιαν νόμου. Ἐφόσον αὐξάνουν οἱ ἀνόμοιες περιπτώσεις, εἰς τὶς ὁποῖες ἐφαρμόζεται πληρέστατα ὁ νόμος, ἐπὶ τοσοῦτον ἢ πεποίθησέ μας, περὶ τῆς γενικότητός του, ἐδραϊνέται. Ἐπειδὴ ὅμως, ὁ ἀριθμὸς τῶν πιθανῶν περιπτώσεων, εἶναι ἀπεριόριστος, εἶναι φανερό, ὅτι δὲν θὰ μπορέσουμε, νὰ ἐπαληθεύσουμε τὸν νόμον μας, εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, ἐπομένως, ἓνας νόμος γενικὸς, ὅπως ὁ τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης, καταχωρεῖται **ὑπὸ ἐπιφύλαξιν**. Αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στοὺς νόμους, ἐπαληθεύοντας ἀπὸ πολὺ καιρὸ, σὲ πολλὰς διαφορὰς περιπτώσεις. Καὶ κλίνει ἡ παρένθεση.

Γιὰ λόγους ποῦ δὲν ἔχουν καμμιά σχέση πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδον, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καταλέγεται ὁ ἀνοφελὴς σεβασμὸς, πρὸς τὰ πάτρια (κληροδοτηθέντα ἀπὸ προγόνους ὀλιγώτερον πεπειραμένους ἀπὸ μᾶς) καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ φυσικὴ τεμπελιὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἰκανοποιουμένη ἀπὸ παιδιακίστικες

ψυχοκρατικές και πνευματιστικές εξηγήσεις, αφού άλλως τε αυτές μαθαίνονται εύκολότερα, και μᾶς ἀπαλλάσσουν, τοῦ μεγαλείτερου κόπου, τῆς σπουδῆς τῆς φυσικῆς, γιὰ λόγους λοιπὸν αισθηματολογικούς, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς λεγόμενους ἀνεπτυγμένους, ἐπιδιώκουν νὰ χωρίσουν τὰ ζωϊκὰ φαινόμενα, νὰ δώκουν ξεχωριστὴ μορφή, ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις ποῦ παρουσιάζουν τὰ ἀκατέργαστα σώματα. Ἐν τούτοις, ὅλα τὰ μερικά περιστατικά, ποῦ ἐμελετήθησαν ἐπὶ τῶν ζώντων ὄντων (ἀκόμα και ἀπὸ τὸν ἴδιο Claude Bernard και τοὺς μαθητὰς του, τροφοδότας τοῦ ἀντεπιστημονικοῦ μυστικισμοῦ) ἔδειξαν ὅτι, ὑποτάσσονται τελείως στὸν ντετερμινισμό, διέποντα τὰ φυσικὰ και χημικὰ φαινόμενα. Γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικά, ὑπάρχει ἱστορικὴ διήγηση, δηλαδὴ ὅπως στὴν ὕλη και στὴ ζωὴ, ὑπάρχουν διαδοχικὲς, μεταλλαγές, ποτὲ ἀρχές, ποτὲ ἐξαιρέση, στοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς ἀφθαρείας τῆς ὕλης και διατηρήσεως τῆς ἐνέργειας. Ἐγιναν διάφορες ἐρευνες εἰς ὅλες τὶς μετρήσιμας μερικότητες τῆς ζωϊκῆς ἐκδηλώσεως. Ποτὲ ὡς τὰ τώρα, οἱ μεγάλοι φυσικοὶ νόμοι δὲν διαφώνησαν πρὸς τὰ ἀποτελέσματα. Ἐπρεπε ἐπομένως, νὰ σηματοδοτηθῆ, γιὰ τὴ ζωὴ, ὅπως ἐσηματίσθη και γιὰ τὴν ὕλη, ὑπόνοια νόμου ἐπιχομένου ἑφόσον δὲν ἐξάγονται ἀπὸ τὶς ἐκάστοτε παρατηρήσεις συμπεράσματα, ἀντιστρατευόμενα. Στοὺς ἀνθρώπους δὲν ἀρέσει ἔτσι. Ἐπιμένουν νὰ πιστεύουν σὲ ἀνοησίες. Τὸ ὅτι, ἅμα ἀρρωστήσουν ζητοῦν θεραπεία, ἀπὸ τὴ φυσικὴ και χημεία, δὲν ἔχει γι' αὐτοὺς σημασία.

Ἡ περισσότερο διαδεδομένη δοξασία, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῶν ἀποτραβηγμένων μέσα σὲ πύργους παλῶν θεωριῶν (και ἐννοῶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐκτὸς ὀλίγων δεκάδων) εἶναι ὅτι ὁ ὑποκειμενισμὸς ἐνὸς ἐκάστου, παίξει ρόλο δημιουργικὸ και ἐπομένως κάθε ζωϊκὴ πράξι γινόμενη, ἀφοῦ ἐπεθυμήθη ἀπὸ τὸ ζῶο ἢ τὸν ἀνθρώπο, ἀποτελεῖ διάψευση τοῦ νόμου τῆς ἀφθαρείας τῆς ἐνέργειας. Αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ διαδεδομένη δοξασία, στὴν ὁποία κόλλησε ὁλος ὁ κόσμος. *Κάνω ὅτι θέλω* εἶμαι ἐλεύθερος ἀφοῦ μποροῦσα νὰ κάνω ἄλλο πρᾶγμα, ἀρκεῖ νὰ ἤθελα. Ἄπ' ὅλες τὶς ἐσωτερικὲς μας ἰδιότητες, τὴ θέλησή μας, τὴ νομίζουμε, ὡς τὴν πιὸ ἀνεξάρτητη. Ἄν ἓνας φυσιολόγος, ποῦ νὰ ἔχη μελετήση στὴν ἐντέλεια τὸν ὑποκειμενισμό στὸν κόσμο, μᾶς πῆ ὅτι, ἡ αὐταπάτη τῆς ἐλευθερίας μας, ἔχει ὡς μόνην αἰτία, τὸν περιορισμὸ τῆς ὑποκειμενικότητός μας, μέσα σὲ δερμάτινο σάκκο, και ὅτι, δὲν γνωρίζουμε τοὺς ἐξωτερικοὺς παράγοντας, παρὰ ἀφοῦ

εισέλθουν μέσα μας, θά κουνήσουμε τὸ κεφάλι καὶ θά τὸν χαρακτηρίσουμε ὡς ἔκτρωμα ὑλισμοῦ. **Δισθάνομαι** ὅτι εἶμαι ἐλεύθερος· καμμιά ἀλήθεια δὲν θά μου βγάλῃ, αὐτὴ τὴν ιδέα, ἡ ὁποία εἶναι βάση κάθε συλλογισμοῦ. Ἄν, ὕστερα, κάποιος ἀμερόληπτος, θελήσῃ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι στὴν φύση, διεπώμεθα, ἀπὸ τοὺς ἴδιους νόμους, ὅπως οἱ πέτρες, οἱ ἀνεμόμυλοι, καὶ ὅτι ὅλες οἱ ἀντικειμενικὲς παρατηρήσεις, ἐπὶ ζώντων ὀργανισμῶν, ἀπέδειξαν ὅτι τὸ ἔνστικτο τῆς διαιωνίσεως, **δὲν μᾶς ἀφίνει καμμιά ἐλευθερία**, ὁ ἀμερόληπτος αὐτὸς θά προσκρούσῃ στὸν ἀσάλευτο βράχο, τὸν ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνες τώρα, προσπάθησαν νὰ κυλίσουν σοφοὶ καὶ μὲ στοιχειώδη ἀντίληψη. Αὐτὴ ἡ κατάσταση θά διαρκέσῃ, εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα, γιατί εἶναι πολὺ δύσκολο, νὰ συγκεντρωθῇ, ὅλη, ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὺς εἰδικούς, ποῦ ἐπῆραν τὸν τίτλον τοῦ σοφοῦ, χάρις στὴν ἐπαγγελματικὴ τους προκοπή! "Ὅποιος θέλει, ἄς δοκιμάσῃ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ νομίζουν, τοὺς ἑαυτοὺς των θεοὺς, ἀθάνατους, μελλοντοζωϊκοὺς, ὅτι εἶναι ἀπλᾶ νευρόσπαστα, τῶν ὁποίων τὰ κινήματα, λαστιχα, ἐκδηλοῦνται σὲ ἐργασίες ἀνανέωσης τοῦ ὀργανισμοῦ μᾶς καὶ οἱ ὁποῖες μᾶς κατατάσσουν στὸν κόσμον, **στὴν αὐτὴ κατηγορία**, μὲ τοὺς λοιποὺς μηχανισμοὺς.

Ὁφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἔχουν δίκην οἱ ἀνθρώποι, νὰ πιστεύουν, στὴν ἐλευθερία τους, τὴ θεοποίησάν τους. Αἰτία τούτου, εἶναι ὅτι μελετοῦν τὸ ζωϊκὸ φαινόμενο ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ ὄχι ἐπὶ κατωτέρων ζώων, ἐπὶ τῶν ὁποίων, ἡ παρείσφρηση τῆς φύσης, φαίνεται καθαρώτερη. Ἐγὼ, εἶχα τὴν εὐτυχία, νὰ μελετήσω τὰς ἀμοιβάδας καὶ ἄλλα πρωτοζωάρια. Κατὰ τὴ μελέτην αὐτή, παρ' ὅλες τις προσεχηματισμένους ιδέες, ποῦ εἶχα καὶ ἐγὼ, ὡς ἀνθρώπος, ζήσας μεταξὺ ἀνθρώπων, ἀντελήφθηκα ἀμέσως, τὴν παρέμβαση τῶν παραγόντων, τοῦ ἔξω κόσμου, στὶς ἰδιαίτερες λειτουργίες τῶν μικροὀργανισμῶν αὐτῶν. Οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ἐσκέφθηκα, νὰ μὴ παραδεχθῶ, σ' αὐτά, ὑποκειμενικότητα, βούληση, ἀπαράλακτα, ὅπως ἡ δική μου, μὲ διαφορὰν πλοκῆς. Θά δώσω ἀμέσως, γιὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ μελέτη αὐτή, περίληψη τῆς εὐκολίας, μὲ τὴν ὁποία διαπιστοῦται ἡ ἔλλειψη ἐλευθερίας, εἰς τὰ πρωτοζωάρια. Πρὶν ὅμως ἀπ' αὐτά, ἤθελα νὰ κάμω κάποιαν παρατήρησιν, ἡ ὁποία, μ' ἐξέπληξε, κατὰ τὸ διάστημα τῶν βιολογικῶν μου μελετῶν.

"Ὅλοι οἱ ζωϊκοὶ ὀργανισμοὶ, γεννῶνται, ζοῦν καὶ πεθαίνουν. Ξέρουμε ὅτι ἡ γένεσις τους, εἶναι πράξις, ἀπλῶς, διαδοχῆς, ἀκόμη καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ζώων, ἀνωτέρας ὀργανικῆς συνθέσεως, ποῦ πλησιάζουν πρὸς τὸν ἄν-

θρωπον. Ἡ ἀντικειμενικὴ τους διαβίωσις, συνεχίζει τὴν ζωὴν τῶν προὔπαρξίντων, ἡ δὲ ὑποκειμενικὴ τους ὑπαρξίς, γεννᾶται μ' αὐτά· ἀλλὰ κ' αὐτὴ ἀκόμη εἶναι ὑποκειμενικὴ ἐμφάνεια, ἀπόλυτης ἀρχῆς. Ἀπὸ ὠάρια, γεννηθέντα, ἐκ γονέων, προέρχονται διὰ βαθμιαίας, ἀναπτύξεως, ὄντα περιορισμένα εἰς δερμάτινους σάκκους, τὰ ὁποῖα φυτρῶνουν καὶ **μεγαλώνουν μπροστὰ σὰ μάτια μας** ὅπως, τὰ μαρούλια. Ὑστερα μιὰ μέρα, μᾶς ἀφίνουν γειά.

Δὲ χωρεῖ ὁ νοῦς μου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ποῦ φοβοῦνται τὸ θάνατο, καὶ ἐπομένως δὲν θέλουν νὰ παραδεχθῶν ὀλοκληρωτικὸν ἐξαφάνισμα, τελειωτικὸν θάνατο, ὅτι τὸ κάμουν αὐτό, διότι πιστεύουν, σὰ προαιώνια ψεύδη τῆς ἀθανασίας τοῦ εἰς δερμάτινον σάκκον περιλαμβανομένου ὄντος. Κ' ἂν ἀκόμη, ἀφίσουμε κατὰ μέρος, τὴν θαυμάσιαν αὐτὴν φυσικὴν ἐκδήλωσις τοῦ θανάτου, μόνον τὸ νὰ παρατηροῦμεν, πῶς γεννῶνται οἱ δερμάτινοι σάκκοι μέσα στοὺς ὁποίους μεγαλώνει, σύγχρονα μὲ τὸ σῶμα, παράλληλη ὑποκειμενικότης, θὰ ἀρκοῦσε, νομίζω νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἡ περιορισμένη αὐτὴ, εἰς χρόνον καὶ χῶρον ὑποκειμενικότης, δὲν μπορεῖ νὰ περιλαμβάνῃ, στοιχεῖα ἀθανασίας. Θαυμάζω, πῶς ἐπιστεῦθηκε τὸ ἀγνῆστον. Φαίνεται ὅτι, ἡ ὄρεξις νὰ πιστεῦῃ, σὲ κάτῃ, ὁ ἄνθρωπος, ἔχει οὐτοβόλησιν στὸ μυαλό.

ἌΠΑΡΑΔΗΛΙΣΜΟΣ, ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ὑποκειμενικότητός μας καὶ ἀντικειμενικῆς μας ὄντοτητος, ἦτοι μ' ἄλλα λόγια, τὸ γεγονός, ὅτι οἱ χειρονομίες μας, μποροῦν νὰ θεωρηθῶν ὡς διερμηνεύσις, ὁποσδήποτε πιστή, τῶν σκέψεών μας ἀποτελεῖ θαῦμα ἀπαράμιλλον. Τοῦ θαύματος αὐτοῦ, ἡ ἐπιστήμη τῆς γενέσεως τῶν εἰδῶν, ἔδωκε λύσιν, ἱκανοποιούσαν καὶ τοὺς πιὸ δυσκολόπιστους (ἀφίνω τοὺς φίλους τῶν παλῶν παραμυθιῶν.) Οὔτε μπορῶ, νὰ ἐπαναλάβω, ἔδω, ὅτι, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, ἐλέχθη, ἄλλοτε. (1) Σὲ λίγες γραμμὲς μόνον, θὰ συνοψίσω, τὴν ἱστορίαν τῶν μικροοργανισμῶν, ποῦ ὀνομάζομεν πρωτοζῶαρια, διότι οἱ ἐπ' αὐτῶν, μελέτες, ὅταν ἀρχίζα, τὸ ἐπιστημονικὸ μου στάδιο, μοῦ ἔδειξαν, πόσον ἀνόητες ἦσαν οἱ ψυχοκρατικὲς ἐρμηνεῖες.

Ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψη, τίς σταθερὲς συναλλαγὲς ὕλης, οἱ ὁποῖες γίνονται μεταξὺ πρωτοζωαρίου καὶ τοῦ περιβάλλοντος, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι βουτηγμένο, συναλλαγὲς φυσικὲς καὶ χημικὲς, ἐννοοῦμεν εὐκόλα, ὅτι οἱ συναλλαγὲς αὐτὲς, εἶνε αἰτία τῶν κινήσεων, τίς ὁποῖες κάμνουν ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος, ποῦ κατοικοῦν. Ἄν ἐν τούτοις, οἱ παρατηρήσεις μας, γίνουν μὲ τὸ ἀνθρώπινο

(1) Ἴδὲ «**Ἡ ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς**».

μάτι μας, θὰ σχηματισθῆ ἐντύπωση, ὅτι κι' αὐτὰ ἔχουν τὴν ἴδια ἐλευθερία, μὲ τοὺς ἀνώτερους ὄργανισμούς (1). Ἀτομικῶς, ἔχω τὴ γνώμη, ὅτι μία ἀμοιβὰς, κάνει ὅτι θέλει, ὅπως κάνω κ' ἐγώ, ὅ,τι θέλω. Τὴν πεποίθησή μου αὐτή, στηρίζω, σὲ ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα, κι' ὄχι στὴ λογικὴ τῶν αἰσθημάτων. Ἀλλὰ συγχρόνως, ἔχω τὴ βεβαιότητα, ὅτι μιὰ ἀμοιβὰς, ὅπως κ' ἐγώ, σὲ δεδομένη στιγμή, δὲ μπορεῖ, νὰ θέλῃ ἄλλο, ἀπ' ὅ,τι θέλει κατὰ τὴν ὀρισμένην στιγμὴν, καθ' ἣν λαμβάνει χώρα, τὸ ὑπὸ μελέτην φαινόμενο· μ' ἄλλες λέξεις: ἔχει ὅπως κ' ἐγώ τὴν αὐταπάτην ἐλεύθερης βούλησης, ἡ ὁποία δὲν εἶναι, παρὰ φαινόμενο, ἀπορρέον, ἀπὸ ἄλλα φαινόμενα, τῶν ὁποίων ἡ συνολικὴ ἀντικειμενικὴ μελέτη, εἶναι δυνατὴ, μόνον σε ξένο παρατηρητὴ, μεταχειριζόμενο τὴ μέθοδο τῶν φυσιολόγων, χωρὶς, νὰ ἐξετάσῃ ὕψλαδῆ, ἂν, στοὺς ὑπὸ μελέτη μηχανισμούς, ὑπάρχει ὑποκειμενικότης.

Θαυμάσιοι πειραματισμοί, τοὺς ὁποίους, πρὸ καιροῦ, ἔχω συνοψίσει, (2) ἀπέδειξαν, ὅτι, ἂν λάβω διατάξεις καταλλήλους, ἀποδειγμένες ἐκ πείρας, μπορῶ νὰ ὑποκαταστήσω, τὴ βούλησή τους, διὰ τῆς ἰδικῆς μου, νὰ τὰ ὑποχρεώσω, νὰ κατευθυνθοῦν, σὲ μέρος προορισμένο καὶ παρασκευασμένο ἀπὸ ἐμένα. Ὑπακούουν ὅλα, χωρὶς ἐξαιρέση. Το τοιοῦτο, μᾶς ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ βούλησή τους, εἶναι αὐταπάτη, ὅπως καὶ ἡ δική μου. Θὰ ἐξεπράξω τὴν εὐχή, ὅπως οἱ ἄνθρωποι μελετήσουν βαρύτερον, τὰ πειράματα τῆς χημειοτροπίας, φωτοτροπίας κ.λ.π. Ξέρω βέβαια, ὅτι τὰ πρωτοζωάρια δὲν εἶναι ἄνθρωποι. Ἀλλ' ἡ κλίμακα ἀπὸ πρωτοζωαρίου, μέχρι ἀνθρώπου, δὲν παρουσιάζει ἐξαιρέσεις, τὰ δὲ φαινόμενα, ποῦ ἐκδηλοῦνται ὅμοια μποροῦν ν' ἀποδοθοῦν, εἰς ὅμοιες αἰτίες. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, εἶναι πολὺ πολὺκλικος· εἶναι συντεθημένος, ἀπὸ ἐξήντα χιλιάδες δισεκατομμύρια πρωτοζωαρίων, διαδιατεταγμένων καὶ συντεταγμένων εἰς ἐνιαῖον μηχανισμόν. Χωρὶς τάσσεια, εἴμαστε ὑπερβολικὰ πολὺπλοκοὶ καὶ μὲ τὸ δίκηο τους, οἱ σύγχρονοί μου, πιστεύουν στὴν ἀθανασία καὶ ἐλευθερία. Ἀδιάφορον, ἂν ὑπάρχῃ ὁ πειραματισμὸς τοῦ θανάτου, τοῦ ὁποίου, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα μου ἄρθρα, ἐτόνισα τὴν ἀποδεικτικὴν σπουδαιότητα. Κανεῖς ἐν τούτοις, δὲ θὰ πιστεύσῃ, γιατί δὲν θέλουν νὰ πιστεύσουν, ἢ καλλίτερα γιατί ἐσνήθησαν, νὰ πιστεύουν, εἰς ἄλλα πράγματα.

Ἐν συνόψει, ὑπάρχει στὸν κόσμον, πλῆθος ὄντων, ἐκ τῶν ὁποίων με-

(1) Ἴδὲ «*Νέα περὶ τῆς Ζωῆς Θεωρία.*»

(2) Ἴδὲ «*Νέα περὶ τῆς Ζωῆς Θεωρία.*»

ρικά, λόγω της πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητος, μᾶς φαίνονται ὅτι ἔχουν ὑποκειμενισμόν, ἀνάλογον μὲ τὸν ἰδικό μας. Τὸ καθένα ἀπ' αὐτά, ζῆ μέσα στὸν κόσμον ὅπως κ' ἑμεῖς. Διαπερνᾶται ἀπὸ φωτεινές, θερμαντικὲς ἀκτίνες κ.τ.λ. καὶ ἀντιδρᾶ, ὑπὸ τὴν ἐπήρειάν τους, ἀναλόγως, τῆς κάθε στιγμῆς κατάστασεώς του. Τὸ σύνολον ὄλων αὐτῶν τῶν σωμάτων, ἐπαληθεύει τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς.

Ἄλλὰ τὸ καθένα, ἀπὸ τὰ ζωικά ὄντα, τὰ περιλαμβανόμενα σὲ δερμάτινους σάκκους, περικλείει καὶ μιὰν ὑποκειμενικότητα κυρίαρχον αὐτοῦ (τοῦ σάκκου) καὶ ἀναπόσπαστον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑποκειμενικότης αὐτῆ, δὲν γνωρίζει παρὰ ὅτι εἰσηλθε, στὴ περιοχὴ τοῦ δερμάτινου σάκκου, ποῦ τὴν περικλείει, ἔχει πάντοτε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὑπάρχουν νέα φαινόμενα, ἀρχὲς ἀπόλυτες, ἐνῶ ὑπάρχουν μόνο διαδοχές, φαινομένων προϋπαρξάντων, ἔξω αὐτῆς καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἱστορικὴ, δηλαδὴ ἡ ἀντικειμενικὴ, μελέτη, εἶναι δυνατὴ, χωρὶς νὰ προσκρούσωμε, στοὺς γενικοὺς νόμους τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης καὶ διατηρήσεως τῆς ἐνέργειας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξήγηση, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν οἱ φιλόσοφοι θεωροῦν ὡς κεφαλαιώδη, ἀσυζήτητον ἀλήθεια, ἀδιαφοροῦντες, ἂν οἱ φυσιολόγοι δὲν τὴν συναντοῦν πούθενά, κ' ἂν διαφωνῇ, μὲ τοὺς μεγαλύτερους νόμους.

Ἐρωτῶ νὰ ρωτήσῃ καγεῖς: «Γιατί ὅλα αὐτά;» Αὐτὸ λοιπὸν τὸ γιατί, εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς συντέλειες τῆς θεμελιώδους πλάνης τῶν ἀνθρώπων, ποῦ πιστεύουν εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ ἐρωτήσεις, οἱ ὁποῖες ἀρχίζουν μὲ γιατί, ἀπαιτοῦν, γιὰ ἀπάντησιν τὸ διότι. Ἄλλ' αὐτὸ, εἶναι λογοπαίγνιο, στὸ ὁποῖο θὰ περιπλακῇ, ὁ ἀκολουθῶν τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδο. Γιατί, ἔζησε [καὶ βασανίσθηκε, κάποιος πρόγονος, τῆς ἐξηκοστῆς γενεᾶς, πρὶν ἀπὸ μένα, τὸν ὁποῖον, ὅλος ὁ κόσμος ἔχεασε;

Ἄλλὰ λησμόνησα, ὅτι οἱ φρασολογίες, ἔγιναν, γιὰ νὰ συγκαλύπτεται τὸ ὀλοφάνερο φαινόμενο τοῦ τελειωτικοῦ θανάτου. Οἱ ἐπιστημονικὲς ἐρωτήσεις, δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀρχίζουν, μὲ τὸ γιατί. Τὸ γιατί, ὑποθέτει τελικὸ σκοπὸ, προδιαγραμμένο σχέδιον, ἕνα ἀνώτερον ὄν, ποῦ ἐξεπόνησε τὸ σχέδιον κτλ. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνᾶ ἐρωτᾷ τὸ πῶς κ' ὄχι τὸ γιατί. Διότι τὸ πᾶν συνέχεται, διαδέχεται καὶ ἐξακολουθεῖ, ἔργο δὲ τοῦ φιλοσόφου, εἶναι νὰ ἐξετάσῃ, ποιὲς εἶναι οἱ σχέσεις τῶν διαδοχικῶν φαινομένων, πῶς, ἢ τάδε μορφή, φαινομένου, προῆλθεν ἀπὸ ἄλλην προϋπάρχουσαν κτλ.

Μὲ συναίσθησιν, ὅτι γυρίζω στὰ ἴδια, ἐπαναλαμβάνω ὅτι, πρέπει νὰ μελετῶμε τὰ ζῶντα ὄντα, ὅπως μελετοῦμε καὶ τὶς ἄμορφες μάζες. Γιὰ μερικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, τὸ ἔκαμαν ἤδη. Πρέπει, νὰ ἐξακολουθήσωμε, μέχρις

δου εύρεθῆ, ειλικρινά καί με βεβαιότητα, ζωϊκό φαινόμενον, εἰς τὸ ὁποῖον, νά γίνεται, ἀντικειμενικῶς, μιὰ ἀπόλυτη ἀρχή. Τότε, δικαιοματικῶς, θά ποῦμε πιά, ὅτι ἡ ζωή, δέν ἀνάγκηται σιά φαινόμενα τῆς Φυσικῆς. Ὡς τὰ τώρα, αὐτή ἡ ἀπόλυτος ἀρχή, δέν βρέθηκε.

Ὡς ποῦ νά βρεθῆ, ἄς ἐξετάσουμε κατὰ πόσο συμβιβάζονται δύο ἐρ-
μηγείες ἀντίθετες.

1ον Εἶμαι ἐλεύθερος, κἀνω, ὅτι θέλω σέ κάθε στιγμήν (γιά λόγους ἐνυπάρχοντας σέ μένα ἢ ἐξωτερικῶς ἐρχόμενους) Ἄλλά, ἡ ἀντικειμενική μελέτη τοῦ ἑαυτοῦ μου, ποῦ κἀνω ὁ ἴδιος σ' ἓνα καθρέφτη π.χ. μοῦ δείχνει ὅτι ὁμοιάζω με ἄλλους ἀνθρώπους. Ἄρα αὐτοὶ εἶναι, ὅπως ἐγώ, κἀνουν ὅτι θέλουν (γιά λόγους ἐνυπάρχοντας εἰς αὐτούς, ἢ ἐξωτερικῶς ἐρχόμενους) αὐτή εἶναι ἀλήθεια παραδεγμένη, ἀπό τούς πνευματιστάς.

2ον Οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μελετῶνται ὑποκειμενικῶς, δέν παρουσιάζουν, καμμίαν ἐξαίρεση, σ' ὅσους νόμους ἡ Φυσική παραδέχτηκε, γιά τὸ σύμπαν. Οἱ νόμοι τῆς ἀφθασιᾶς τῆς ὕλης καὶ διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας, ἐπλη-
θεύουν πληρέστατα. Εἶμαστε δηλαδῆ, ἀπλῆ μεταλλάσσοντες, νευρόσπαστα, αὐτόματα. Ἐγὼ τούς ὁμοιάζω. Εἶμαι ἄρα, ὅπως αὐτοὶ, νευρόσπαστο, αὐτό-
ματο. Κι ἄλλο, αἰσθανομαί ὅτι εἶμαι ἐλεύθερος. Πάντοτε, ἔχω ἀρχὴς ἀπόλυτες.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντίφαση· σπουδαία κεφαλαῖωδης. Οἱ πνευματισταί, τὴν ἐξηγοῦν, πιστεύοντες, παρά τὴν Φυσικὴν, εἰς ἀπόλυτες ἀρχὲς τοῦ ἀντικειμε-
νικοῦ κόσμου. Ἡ διάκριση, ποῦ ἔκαμα, στή μελέτη αὐτῆ, μεταξύ κόσμων *περιορισμένων*, μελετωμένων ὑποκειμενικῶς, καὶ κόσμου *ἀπεριοριστοῦ*, περιλαμβάνοντος ὅλους τούς περιορισμένους κόσμους, ἀρκεῖ νά δεῖξη, ὀλοφάνερα, τὴν ἀντίφαση, στὴν ὁποία περιπίπτομεν. Στους πρώτους κόσμους, τὸ πᾶν, εἶναι ἀπόλυτη ἀρχή, στὸ δεύτερο μόνον συνεχόμενα φαινόμενα ὑπάρχουν. Αὐτό, ἀποδείχνει, τὴν ὑπαρξὴ γνωστικῆς ιδιότητητος, *συμφυοῦς* σέ μερικά, φυσικά, γεγονότα, γνωστικῆς ιδιότητης, ἢ ὁποία δίνει στὸν περιο-
ρισμένο κόσμο, τὴν ψευδαἰσθησιν, ὅτι, ὅτι συμβαίνει μέσα του, *ἀρχίζει* ἐν αὐτῷ. Ἐξήτασα, ἄλλοτε, ὑπὸ τὸν τίτλο «*Συνειδητὸν Ἐπιφαινόμενον*» τὴν γνωστικὴ αὐτὴ ιδιότητα, ἢ ὁποία, εἶναι προσφυής, σέ μερικά πράγματα καὶ λείπει ἀπὸ ἄλλα. Δέ θ' ἀσχοληθῶ τώρα, με τὸ ἴδιο θέμα. Ἐπιθυμῶ μόνον, νά ἐπαναλάβω, ὅτι σκεπτόμενοι, ὅπως σκεφθήκαμε, παραπάνω, ὅταν ἐκάναμε σύγ-
κριση, μεταξύ ὑποκειμενισμοῦ καὶ ἀντικειμενισμοῦ, ἀγόμεθα, ἀπὸ λογικούς συμ-
περασματικούς συλλογισμούς, στὴν παραδοχὴ τῆς εἰδικώτατης αὐτῆς ιδιότητος.

Δὲ μποροῦμε, συνεπῶς, νὰ ποῦμε, ὅτι εἶναι ἀπλῆ ὑπόθεση ὅπως ἐσφαλμένως
παρεδέχθηκα ἄλλοτε. Ἡ ὑπαρξὴ της, εἶναι ἀναγκαιοτάτη, πρὸς ἀποφυγὴν
βεβαιομένων ἀντιφάσεων. Νομίζω δὲ ὅτι καθῆκον παντὸς φιλοσόφου εἶναι, νὰ
προσπαθῇ νὰ ἐξαλείψῃ τὶς ἀντιφάσεις, ἀφοῦ αὐτὲς ρίχνουν τὴ σύγκλιση στοῦ πνεῦμα.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ 1917

ΜΕΤΑΦ. Ε. Κ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

ΕΞΕΔΟΘΗΚΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ :

1. Fred. NIETSCHE, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΙ, μετάφραση Γιάννη Καμπύση, πρόλογος Δημ. Ζαχαριάδη. Μισό φράγκο.
2. J. B. LAMARCK, Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, μετάφραση και πρόλογος Γ. Βρισιμιτζάκη. Μισό φράγκο.
3. M. BACOUNINE, ΖΩΟΔΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ, μετάφραση και πρόλογος Γ. Βρισιμιτζάκη. Μισό φράγκο.
4. Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ, με αναλυτική μελέτη Γ. Βρισιμιτζάκη. Δυό φράγκα.
5. René CHAUGHY, Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΚΛΑΒΑ, μετάφραση και πρόλογος Σταύμου Ζερβού. Μισό φράγκο.
6. André LORULOT, Ο ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΔΑΤΡΟΥΙΣΜΟΥ, μετάφραση Μ. Μυριώτη. Μισό φράγκο.
7. Albert LIBERTAD, Η ΕΥΛΑΒΕΙΑ ΤΟΥ ΨΟΦΙΜΙΟΥ, μετάφραση Γ. Πουλάκη. Μισό φράγκο.
8. Félix LE DANTEC, ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ, μετάφραση Ε. Κ.

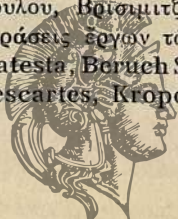
ΕΤΟΙΜΑ ΓΙΑ ΤΥΠΩΜΑ :

9. Gustave LE BON, ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ, μετάφραση και πρόλογος 'Αποστολόπουλου.
10. E. ARMAND, ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, γραμμένη επίτηδες για τούτη τή συλλογή.
11. Th. RIBOT, Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ, μετάφραση και πρόλογος Γ. Βρισιμιτζάκη.

- 12.** Ernest CŒURDEROU, ΜΕΡΕΣ ΕΞΟΡΙΑΣ, μετάφραση και πρόλογος Γ. Βρисиμιτζάκη.
- 13.** Ch. DARWIN, Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, μετάφραση και πρόλογος Γ. Βρисиμιτζάκη.
- 14.** Madeleine VERNET, Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΡΩΤΑΣ, μετάφραση Ευ. Πα.
- 15.** Han RYNER, ΤΟ ΜΙΚΡΟ "ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ" ΤΟΥ ΑΤΟΜΙΚΙΣΤΗ, μετάφραση Στέφ. Πάργα.
- 16.** Oscar WILDE, Η ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΟΥ READING GAOL, μετάφραση Μ. Βάλσα.

Θ' ακολουθήσουν ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΡΓΑ (Ἀποστολόπουλου, Βρисиμιτζάκη, Κεφαλληνού, Περίδη) και μεταφράσεις έργων τῶν Alfred Giard, Elisée Reclus, Malafesta, Baruch Spinoza, Diderot, Andrejw, René Descartes, Kropotkine, κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000083223

== ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ο ΤΟΜΟΣ 500 ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘ

ΦΡ. 20 ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ (ΦΡ. 25 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ)

"GRAMMATA" - P. O. B. 1146 - ALEXANDRIE.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΓΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

A10399

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΚΑΣΙΜΑΤΗ & ΙΩΝΑ- ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ